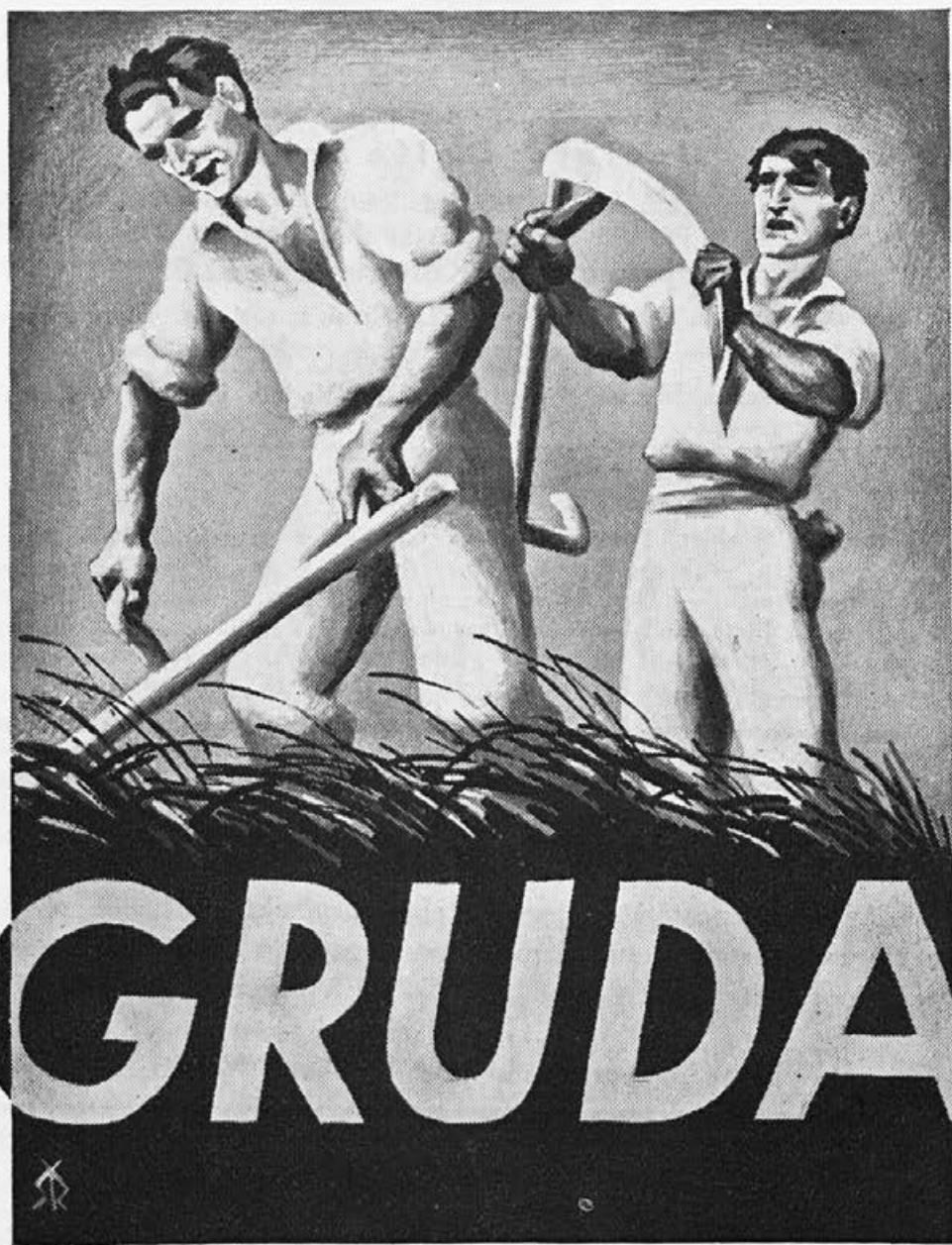

Poštšina plačana v gotovini.

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

XII.

OKTOBER 1935

10.

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

Izhaja vsakega 20. v mesecu. — Celoletna naročnina Din 30.—

Posamezna številka stane Din 3.—

Urejuje: Dolfe Schauer

Uredništvo ne vrača nenaročenih rokopisov. Prispevki, recenzijski izvodi in dopisi naj se pošiljajo na naslov urednika, Ljubljana, Pražakova 11/III

Upravništvo: Kolodvorska ul. 7.

Izdaja: Kmetijska tiskovna zadruga v Ljubljani, r. z. z o. z. (Stanko Tomšič)
Glasilo Zveze kmetijskih fantov in deklet v Ljubljani.

Tiska „Tiskarna Slatnar“, družba z o. z. (Vodnik in Knez) v Kamniku.

VSEBINA:

Venceslav Winkler: Potoška mladost. — France Artnak: Spomini človeka. Deževni dan. — Vinko Bitenc: Gobar Andrej. — Ing. Boris Wenko: Nekaj misli o tekmah. — Tine Janhar: Še globlje! — Ing. I. Zaplotnik: K vprašanju rentabilnosti naših kmetijskih gospodarstev. — Ing. J. Teržan: Pridelovalni stroški in rentabilnost kmetijskih pridelkov. — Iz Zveze kmetijskih fantov in deklet. — Kotiček za dekleta. — Ali veš? — Zapiski.

Neodvisen, res pravi ljudski dnevnik Slovencev je samo

„Glas Naroda“

Čitajte ga, postanite njegov stalni naročnik! Postanite pa tudi njegov solastnik s tem, da pristopite k zadrugi „Narodna Prosveta“ in postanete soodločujoč činitelj pri vprašanju, kakšen naj bo „Glas Naroda“!

Pišite na upravo, ki je v Ljubljani, Nebotičnik.

PUCH kolesa

so že preko 85 let preizkušeni izdelki. — **Odlikujejo** se po kvaliteti, močni in zanesljivi konstrukciji, imajo miren in lahek tek. Pravkar došle nove **kromirane** modele dobite tudi na ugodna mesečna odplačila.

IGN. VOK, Ljubljana

Tavčarjeva ulica št. 7.

Podružnice:

Kranj, Novo mesto, Celje, Miklošičeva 7.

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

10.

OKTOBER 1935

XII.

Potoška mladost

Venceslav Winkler

Povest

IX.

Gospod župnik Jakob je nezadovoljno majal z glavo, hodil od mize do okna in iskal sonca v jesenskem dnevu. Gospod Boštjančič je sedel za mizo. Prišel je prijazen in meden in razkladal župniku, da je prišel zdaj pravi čas, ko se lahko marsikaj izpremeni. Župnik ni razumel vsega. Še zmeraj je rasla pred njim gruča mladih potoških obrazov, ki so mu burno ugovarjali. Kdaj sem se odmaknil od ljudi? Iskal je v preteklosti. No, to se je naredilo samo od sebe. Bili so časi, ko je obstal v lagodju in se približal Čičku, Trdini in drugim Poljancem. Zdeli so se mu čisto krščanski ljudje. Varujejo red in pravico, dajejo v bogajme in skrbijo, da se ne razširijo po fari nepotrebni prepiri. Čemu bi jim torej ne veroval?

»Zdaj je ura,« je silil Boštjančič. »Rešimo se teh mogotcev in jih potisnimo v kraj!«

Župnik ni odgovoril. V njem se je budil odpor proti vsem poljanskim velikim ljudem. Kaj iščejo nenadoma pri njem? Ozrl se je v smehljajoči se Boštjančičev obraz, v njegove prekanjene oči ter počasi razložil:

»Boljše, če se ne brigam, kaj imate med seboj. Mislite, da se bo kaj izpremenilo, če pridejo drugi ljudje?«

»Toda koristi cerkve, gospod župnik!«

»Vprašanje je, kaj si predstavljate pod tem. K cerkvi spadajo eni kot drugi, ne more se torej odločiti za ene proti drugim. Bilo bi smešno, negospodarsko, kot pravite vi.«

»Toda vsi nimajo prav. Nekdo je pač boljši, drugi slabši.«

»Pisano je: Ne sodite, da ne boste sojeni!«

Boštjančič je bil v zadregi. Župnik se mu je izvijal, ni se hotel odločiti, ostati je želel sam zase nekje ob strani. Užaljen se je trgovec vzdignil, rekoč:

»Šaj vem, če prideta Trdina in Čiček, jima boste vse potrdili. Imata pač drugačno ime.«

»Motite se, gospod Boštjančič! Vse se mi je začelo nekako gabiti. Tista nedelja, ko sva bila v Potoku, je odločila. Ali niste opazili, da se takrat ni zgodilo nič slučajnega, da je bilo vse že dolgo pripravljeno, dokler ni dozorelo. Gospod Boštjančič, mi vsi smo bili tisti, ki smo puščali, da je dozorelo. Zdaj se ne da več pomagati. Če bi bil mlajši, bi zgrabil za delo. Tako me pa leta

težijo, umaknil se bom in molčal. Mogoče me ne razumete. Vi delate s številkami, mene pa računi motijo in mi skrivajo pravo podobo.«

»Torej ne bo nič,« je zamišljeno dejal trgovec.

»Stopite k svojim ljudem in se razgovorite. Zdaj šele razumevam, da moje kraljestvo ni od tega sveta.«

Boštjančič se je hladno poslovil. Ni dobro razumel župnika, a zdelo se mu je, da se nekoliko izpreminja in da je s to izpremembo v zvezi potoška nedelja. Pritajena želja po županskem mestu ni mogla najti opore. Treba bo začeti drugače. Ali bi prijel Trdino in zahteval? Smešno! Smejal bi se mu. Torej boj proti Trdini in Čičku. Že sama misel na to ga je pretresla. Trdina je bog, kakor bo rekel, tako se bo zgodilo. In čeprav bi zmagal, bo imel proti sebi mogočno bogastvo, ki ga predstavljata Čiček in Trdina. Pa odnehati tudi ni hotel. Zdaj se je že razvedelo, sramota bi bila prevelika.

»Torej počakajmo!« je začel računati. Preštel je vse prijatelje. Vso pot od župnišča do doma je štel.

»Kakih petdeset, šestdeset mož. Vsak potegne za seboj najmanj še tri, štiri. To bi bilo precej, tudi Trdina bi se popraskal...«

Šel je naravnost v pisarno in začel izbirati imena.

Pozabil je na župnika.

»Še boljše, kar napravim, bo samo moja zasluga.«

Hotel je biti močan.

* * *

Matevž Poderin je bil pripravljen na vse. Sicer mu je Pankrac namignil, da ga bo to zimo pustil še pri miru, ker se bližajo nič kako težki časi, a nemir je rasel. Prečuden strah ga je objemal, ves je vztrepetal, kadar je ugledal krčmarja. Odkrival se mu je že od daleč in če so kje govorili o njem in je padla katera bridka, se je hitro umaknil, da bi se mu ne bilo treba zagovarjati. Zdaj pa zdaj ga je obšlo, da se je odločil, resno premišljevali, kako se bo rešil. Ustavil se je pri delu in se zagledal neznano kam. Ali bi ubijal? Koga? Ali bi kradel? Komu? Vsi Potočani so si podobni, trikrat bi bilo treba vsakogar pretesti, da bi odletel od njega dinar. In potem, ali bi mu verjeli, če bi nenadoma prinesel od kod denar? Vsi bi planili po njem in ga zaprli kot roparja. Oči so mu zabredle v zemljo. Ko bi na primer takole na zimo izoral kos zlata, ne prevelik, toliko, da bi poplačal dolgove. Na skrivaj bi ga drobil, košček za koščkom, da bi ljudje ne opazili, koliko bogastva je odkril. Smehljal se je pri teh nerodnih mislih in spet začel z delom. Da, ko bi imel strica v Ameriki ali kje drugod, toda ne more se spomniti na nikogar. Mahoma se je znašel spet v neizprosni resničnosti. Kaj bo spomladi? Pankracu bo treba ljudi. Če bi se že zdaj pomenila za delo? Nekaj ga je prijelo, da ni mogel pomisliti na to. Hlapec, hlapec, vse svoje žive dni le hlapec!

»Ne da se pomagati,« je odnehal. Roke niso mogle več pošteno udariti, kar tja v en dan je delal, vseeno mu je postalo, kako bo z ozimino in z vremenom.

Dnevi so tekli. Z vsakim je prišla nova skrb. Ko je prvič zalil zemljo jesenski dež, se je spomnil, da otrokom manjka čevljev. Potem je zajokala žena, da ni obleke. Zaškripal je z zobmi in se izgubil na vrt, gledal je nekam proti Liscu, kakor bi od tam pričakoval rešitve, nepremično je stal, dokler ga ni poklicala žena. Zganil se je, stopil, napravil, kar je hotela, vse brez premišljevanja, kakor bi ne imel volje.

»Nekaj časa še, potem bo pač konec,« ga je obhajal obup.

Kljub obupu je bilo treba obleke in čevljev.

»Kam naj grem?« se je obupno branil pred ženo.

Krompir je segnil, žito je potolkla toča. Les je brez cene. Podpora? Mogoče bi dobil kako podporo? Da, vsi bi se mu smejali. Ne bodo mu je dali. Nič, kamor je šel vol, naj gre še voz!

V jeseni

Zavil je k Pankracu in mu dejal kar naravnost:

»Posodi mi pet sto dinarjev!«

»Kaj?« se je zavzel krčmar.

»Pet sto dinarjev. Čevlje moram napraviti in obleko. Zase ne, briga me, kakšen sem, toda otroci. V šolo morajo.«

»Naj pa doma ostanejo!«

»Da bom plačeval kazni. Blagor tebi, ki jih nimaš!«

»Pamet je treba imeti. Kdo te je pa silil?«

Matevž ga je pogledal z drobnimi očmi, ustnice so mu zatrepetale, počasi se je obrnil, da bi šel. Neka doslej nepoznana groza mu je stisnila srce, da je zaječal. Povesil je glavo in trudno iskal vrata.

»Kam te nese?« se je zadržal Pankrac.

Poderin se je ustavil in se ozrl.

»Misliš, da te bom zmeraj jaz redil? Posodi, posodi, kje bom pa vzel, tega nihče ne vpraša. Koliko je že zdaj?«

Matevž se je nasmehnil. Ni si mogel zapomniti številke.

»Saj imaš tako vse zapisano!« je dejal tiho.

»Zapisano; seveda imam zapisano,« je zamrmral Pankrac. Stopil je k omari in nalil četrtinko.

»Na, pij! Vem, da te skomina!«

Matevž se je spustil na klop in segel po vinu. Roka se mu je tresla, ko je nesel kozarec k ustom. Pil je z dolgimi požirki, ko je končal, je postavil počasi čašo na mizo, kakor bi se bal ropota. Pankrac ga je gledal, nato mu je šinil preko obraza smehljaj, stopil je v sobo in se takoj vrnil z denarjem.

»Pet sto dinarjev, si rekel, ne?«

Matevž je oživel, ko je zagledal denar. »Pet sto, pet sto!« je pritrjeval in strmel v bankovce.

Pankrac mu jih je našteval, pregledal je vsak bankovec posebej in ga potisnil pred Matevža. Kmet jih je bil znova prekladal ter se zahvaljeval.

»Čakaj, še pismo!«

Poderin je prikimal.

Krčmar je vzel s police črnilo in peresnik, poiskal papir ter začel pisati:

»Za šest sto dinarjev,« je rekel ter se mimogrede ozrl na Matevža.

»Kako?« je dvignil glavo kmet.

»Za obresti prvega leta,« je zagodrnjal krčmar. »Saj silim te ne, če nočeš, lahko pustiš denar.«

»Sto dinarjev za eno leto,« je plaho ugovarjal Matevž. »Po koliko je to?«

»Kaj jaz vem! Prerekala se ne bova. Če nočeš pa pusti!«

Poderin si je podprl glavo z rokami in se zagledal skozi okno. Rahla jeza se je dvigala v njem. Hotel se je že vzdigniti, potem bi ga krčmar ne videl nikoli več. Toda obleka? Pomislil je in stisnil zobe.

»Naredi, kakor hočeš!« se je udal.

S težko roko je podpisal, da je sprejel šest sto dinarjev, ki jih bo plačeval po deset od sto. Stlačil je bankovce nekam v žep in se tiho poslovil. Vso pot do doma je računal, po koliko od sto znese sto dinarjev od petih sto. Ni mu šlo v glavo. Doma je poiskal svinčnik in z muko našel, da je to dvajset od sto. Preračunal je še enkrat in še enkrat.

»Vražji krčmar!«

Številke so mu stisnile grlo, da ni mogel niti zaječati. Porinil je denar pred ženo in stisnil:

»Na, kupi!«

Žena je površno pogledala denar in ni odgovorila. Pred očmi ji je cvetela prihodnja pomlad, polna rož in pesmi, le ona bo čakala, kdaj se bo sesula streha.

Matevž se je zleknil po klopi in strmel v strop.

Ničesar ni mogel misliti, šel je z očmi za muho, ki se je sprehajala po tramu, in smehljal se je kot otrok.

Žena je vzdihnila.

Topo je pogledal, kakor da ne razume njene žalosti.

* * *

Drejc Gantarjev je moral stopiti z tihega mira in dela. Oblast je zahtevala. Dobil je vabilo, naj se zglesi na sodnji in prinese dolžno pismo, ki mu ga je vrnil Pankrac. Fant se je prestrašil. Prišel je Matic in ga tolažil, da to ni nič posebnega, zdaj se bo pač razkrilo, kaj je prav in kaj ni. Drejcu ni bilo vseč, da mora v dolino. Komaj ga je Matic prepričal, da se mu ne bo nič zgodilo.

Takoj drugo jutro se je prikazal Pankrac. Drejc se je začudil, no, lepo ga je pozdravil in mu ponudil prostor.

»Si dobil vabilo?« je dejal krčmar hripavo.

»Dobil,« je povedal fant.

»In kaj bo?«

»Kako mislite?«

»Kaj boš napravil? Nekaj moraš napraviti.«

»Pojdem, ker me kličejo.«

»In vzameš papir s seboj?«

»Seveda, saj ga zahtevajo.«

Krčmar je vstal in stopil k oknu. Tudi Drejc se je vzdignil. Dvakrat je že pripeljal krompir, na njivi ga čakajo. Toda Pankrac ni mislil oditi. Zamisljeno je iskal po stenah, ogledoval nekaj časa svetega Andreja pred vrati, nato se je znova oglasil, to pot mehko, proseče:

»Fant, kaj nisem pomagal tvojemu očetu?«

»Očetu?«

Bridek smehljal je prešinil Andreja. Spomnil se je na dolg in strupeno je prikimal.

»Pomagal, pomagal, a zato ste bili dobro plačani.«

Za hip se je Pankrac ustavil, nato je nadaljeval:

»Tisto ni res, ko sem imel najmanj denarja, sem mu ga posodil. Seveda, ti si bil še otrok in ne moreš tega razumeti.«

»Ne morem razumeti? Strmec sem prodal, da sem se rešil. Ali veste, kaj je Strmec? Do zadnje ure ne pozabim tega!«

»Sila ti je bilo! Kaj si se tako gnal! Nisi mogel počakati?«

»Počakati, da,« je zamolklo pritrdil fant. »Če bi počakal, bi imel še Strmec in vi bi se danes lahko prosto smejali. Toda ne, boljše, da je tako. Koliko dni nisem spal, dajte, poskusite še vi!«

»Vedel sem za take stvari, ko tebe še na svetu ni bilo. Pa kaj bi se prepirala, pomeniva se, kakor se spodobi.«

Krčmar je spet sedel in se naslonil na komolec. Drejc mu je sedel nasproti in nekaj časa sta se gledala. Fant ga je gledal mirno, kakor bi se pogovarjala o vremenu.

»Ti,« je izpregovoril Pankrac šepetaje, »koliko hočeš za pismo?«

»Za kakšno pismo?« se je delal fant nevednega.

»Sam veš,« je nestrpno priganjal krčmar.

Drejc je skomignil z rameni.

»Pisma ne prodam. Čemu tudi? Pismo je moje. Če je na njem kaj narobe zapisanega, ne morem pomagati. Saj ste ga imeli pet let v rokah...«

»Prodaj, tisoč dobiš!« je vztrepetal krčmar.

Fant je vstal in odkimal. Stopil je po sobi in dejal:

»Na Dolgo njivo moram. Tri voze bom še nocoj pripeljal. In sam moram prebirati za seme. Pri vas ste že vsega pospravili!«

»Torej ne prodaš?« je zajeljal Pankrac.

»Niti na misel mi ne pride,« je kratko rekel fant. »Če bi bilo drugače, ne rečem, toda, ker ste ravno kovača prijeli...«

»Saj umaknem tožbo!« se je zaklinjal krčmar.

»Zdaj, ko je že obsojen. Prepozno!« mu je obrnil fant hrbet. Preklinjajoč je krčmar odšel.

Drejc je pa še tisto uro poiskal pretrgano dolžno pismo, ga lepo poravnal in ga vtaknil v listnico.

»Bog ve, kaj se še zgodi,« ga je obšlo.

Potem je stopil h kovaču in mu vse razložil.

»Še to povej, da je prišel k tebi in ti ponujal denar za pismo!« je vzkipek kovač.

»Misliš?« je podvomil Andrej.

»Kako pa! To so ljudje, ki mislijo, da se jih bojiš, če jih ne primeš dovolj trdo.«

Tisto jutro, ko je moral na sodnijo, ga je spet čakal pred krčmo Pankrac.

»Ali greš?« je rekel prijazno.

»Grem,« je dejal fant kratko.

»Ali si se kaj premislil?«

»Nič!«

Krčmar je zaškripal z zobmi in zaloputnil z vrati.

Na sodniji je povedal Andrej vse od začetka do konca. Pazljivo so ga poslušali in vse zapisali. Potem je moral še priseči. Oddal je sodniku dolžno pismo in proti poldnevu je odšel, ves vroč in truden.

»Dobro si napravil!« si je doma pomel kovač roke. »Toda pripravi se, zdaj se bo začelo.«

»Nič mi ne more!« je trmasto pravil Andrej.

»Vsi so zvezani med seboj; če enega udariš, ti drugi vrne. Saj mogoče pa ne bo ničesar. Bomo videli.«

Ko je prišel Jankov dan, je Andrej nemiren čakal, kaj se bo zgodilo. Zgodaj dopoldne se je vrnil Pankrac. Tiho je šel v hišo, zaprl vrata in zagrnil okna. Dobro uro za njim so prišli drugi Potočani, razgreti od hoje in veseli.

»Kako je?« je planil Andrej.

»Kakor smo vsi vedeli,« je razkladal Matic, »Janko je oproščen.«

»Pa oni?«

»Tisto se bo še videlo. Prav dobro mu ne bo.«

»Torej je še nekaj pravice na svetu!« je dejal eden izmed mož.

»Seveda,« je pokazal kovač roke, »toda izkopati jo je treba.«

Ves večer so govorili samo o tem, kako je krčmar sleparil. Pankrac jih ni slišal. Zaprl se je v sobo in delal Bog ve kaj.

*

Frenk se je končno le odločil, da stopi k Ožboltu. Zadnje dni se je okreпил. Pustil je šivanje in šel na dnino k Gantarju. Zadnje jesensko sonce ga je pregrela, razgovarjal se je z Drejcem o prebiranju krompirja za seme, pomagal mu in sanjal, kako bi bilo lepo, če bi tudi na svojem lahko tako delal. Drejc je hvalil družbarja in pripovedoval, kako se zmeraj obnese na Dolgi njivi. Potem sta računala še drugo in Frenk je videl, da je Drejc tih človek, a ne bo zadnji.

Proti večeru se je napotil proti Ožboltu. Stara dekla mu je pokazala hišo, kjer je našel starca pri peči. Luščil je fižol. Pogledal je fanta izpod čela in dejal:

»Ali bo spet kaka neumnost?«

»Neumnost? Zakaj pa?« se je ustavil fant.

»Kot tisto nedeljo. Pride Pankrac, pa toliko mrtviči človeka, da mu mora obljubiti. Nazadnje pa taka zmešnjava!«

Frenk se je veselil, da je prišel ob pravi uri.

»Kaj bo Pankrac! Nikoli še ni prinesel dobrega kmeta.«

»Nikoli!« je pritrdil starec. »Ko ni bilo krčme, je bilo v Potoku veliko boljše.«

»To pripovedujemo mi že dolgo, a nam ljudje nočejo verjeti,« je razkladal fant. »Zdaj so se jim začele odpirati oči. Tisto o pismu ste slišal?«

»Slišal,« je prikimal Ožbolt. »Hudi časi so, zato ni čudno, da se zgodi kaj takega.«

»Hudi časi? Kdo pa je kriv?«

»Kdo?« je vzklikal starec. »Kdo? Ljudje!«

»Seveda. Bog menda ne. Pa zakaj ljudje? Misliti ne znajo. Nekaterim se zdi, da je misliti greh. Pa gredo tako, kakor jim kdo ukaže. Bo že res, kot pravi Matic. Pride naš človek v dolino in ga vprašajo, koliko Bogov pozna. V nebesih enega, pravi, a ta je hudo daleč, na Poljani so trije: Trdina, Čiček in Boštjančič, peti bog je pa davkarija.«

»No, poljanski, nič ne rečem. Kakor se jim kdo pusti. Mene ne bodo več. Še pet sto dinarjev plačam in sem rešen.«

»Nekaj bogov bo treba odstaviti,« se je šalil Frenk, »drugače bodo rekli da smo pogani. Prvega ne moremo, ker je že od vekomaj, zadnjega tudi ne, srednji trije so pa čisto nepotrebni.«

»Pravega Boga je premalo, zato pa je tako. Vsak misli sam obračati svet. Le poskusite, boste že videli. In ti, kako da se ti ne oprimeš zemlje, ko zmeraj govoriš o njej.«

Frenk se je zganil, nato je zamolklo razložil.

»Saj veste, kako je bilo z očetom. Na vse kraje se je raznesel grunt. Zdaj naj ga spet vlačim na kup. Šivanje res ni nič prida, a pomagaj si, če ni zemlje.«

»Zemlje nič koliko,« je kratko dejal starec.

»Prodajte mi jo!« je planil fant.

Starec ga je pogledal postrani.

»Prodajte! Misliš, da so to hruške? Kaj boš z njo?«

»Moj Bog, ravno kar ste mi govorili, naj začnem!«

»Ne rečem,« se je obotavljal Ožbolt, moje je res zadosti. Letos je ostala vsa vrhavska stran neobdelana. Naj počiva! Tako je, če človek nima otrok. Kar nerodno mi je. Torej ti bi kupil?«

»Kupil!« je pokimal fant. Nekaj imam že prihranjenega, nekaj bi si še prihranil.«

»Tebi je lahko,« je dejal starec in se zamislil. Brskal je z roko po fižolu, presipal ga iz dlani v dlan, nazadnje je pustil vse skupaj in težko vzdihnil.

»Treba je premisliti,« je dejal. »Tisti kos pri mostu bi mogoče dal. Letos sem imel na njem krompir, a mi je precej od rok. Zate bo pa kot nalašč. Skoraj doma jo boš imel.«

»Aha!« se je spomnil fant. »Vem, kje je.«

»Seveda, kar tako ne bova napravila. Le oglej si jo poprej. Ne bom preveč hvalil, tako bova uredila, da bo prav.«

»Dobro, dobro,« je hitel Frenk. »Koliko cenite?«

»Nič ne bom rekel. Poglej, boš potem sodil.«

»Saj jo poznam!«

»Pridi jutri!« se je kratko uprl starec. »In premisliti moram še.«
Frenk se je vzdignil.

»Pridem! Pa nikar ne odnehajte!«

»Kaj mi bo zemlja! V grob je ne poneseš s seboj.«

Spomini človeka

Francè Artnak

Čudna pomlad je šla preko naše zemlje. Zelenje se je sušilo, rože so ožgane povešale svoje cvetove ob zaraslih poteh in celo stroji so obmolknili; človek pa se ni čudil, čeprav mu je smeh zledenel na s skrbjo razrezanih licih.

Stroji so molče kuhali jezo. Nihče se jih ni dotaknil. Morali so stati in čakati človeka, ki je krvavel na rokah in nogah in se jim ni hotel približati, kajti bal se je, da si ne bi ožgal še žarečih oči. Slepota je teža sveta na rame-nih klečečega človeka.

»Čudna pomlad je šla preko naše zemlje,« tako je mislil stari vozač Janez in ž njim vred so mislili iste misli skoraj vsi ljudje celega sveta. Mislili so vsak zase, nihče se pa ni upal izgovoriti misli glasno; — in tako je ostala ta težka misel do danes neizgovorjena.

»Vraga, včasih je bilo na svetu drugače. Pomladi so bile sanjave ko štiri-najstletna dekleta, ko doživljajo prvo prebujenje. Po cestah se je pretakalo življenje in smeh je vriskal od povsod. Za klobuki smo nosili krivce in cvetje, rdeče nageljne in rožmarin, po večerih smo prepevali. E, tako je bilo, ko smo bili mladi!«

Tako si je počasi, misel za mislijo, spomin za spominom tehtal vozač Janez.

Pred več ko tridesetimi leti je zašel v črne rove premogovnih revirjev. Doma na kmetiji so se sporekli in nekaj mu ni bilo prav radi grunta, pa je odšel. Vso dolgo vrsto let je izgoreval v črnem prahu globoko pod zemljo, dokler mu niso popustile trde kite in ostro ko lok napete mišice. Potem so ga dali zopet k vozičkom, kot kakega novincea, ki vidi smrt že za prvo oporo v jami in je blede, ko zasliši globoko izpod zemlje strel. No, in končno je prišla še poslednja postaja njegovega življenja, tako je sam mislil, ustavili so delo — in stroji so utihnili s pomladjo vred.

Janezu vse to ni šlo v glavo. Kakor daleč je dotipala njegova misel, povsod se mu je zdelo vse to nemogoče. Dostikrat se je že zbal ob teh mislih, da mu je starost pobrala ves razum, katerega je tako sočnega prinesel s seboj od doma. Končno pa se mu je zdela tudi ta misel neumna in najraje bi se ji bil zasmel. Kako bi se mu moglo zgoditi kaj takega? Da bi mu razum otemnel? Ah, kaj še! Saj so vsi dogodki, kakor bi bili nanizani na vrvici, vstajali v njem z vso resničnostjo in svežostjo. Vsega se je spomnil, kot bi se bilo dogodilo včeraj ali danes.

Janez je razmišljal.

Spomnil se je svojih domačih, hiše in vasi z ogromno cerkvijo in visokim zvonikom. Vseh svojih vasovanj se je spomnil, nageljnov in rož, lepo dišečih, ki so se deklinškosramežljivo razcvetale na njenem oknu.

»Da, na njenem,« je povdaril Janez, ko se jih je spomnil. Misel mu je zašla v te lepe dni, ko je še hodil vasovat k Dolinarjevi Nini.

Vse rdeče nageljne in dišečo rezedo bi še lahko preštel, vse, kar mu je vtaknila Nina za klobuk in v gumbnico. Lepe so bile te mesečne noči in zlata nedeljska jutra.

Pa bi mu bil spomin otemnel? Kaj še! Vse je tako, kot je.

»Danes pa je drugače. Star sem že in ne spodobi se mi misliti na vse to. Danes je drugače, takrat sem bil še mlad.«

Preko vseh teh lepih spominov je hotel potegniti črto. Bilo je vse to, danes pa je drugače. In zopet so se vračale čudne misli, ki so počasi pronicale v njegove stare možgane, kot voda skozi apnenec.

Saj bi si ne bil klical v spomin vseh teh že zdavnaj pozabljenih spominov; če bi ga ne privedle na to misli o tej zadnji prečudni pomladi, ki je zastrupila svet. Samo preizkusiti je hotel svojo staro pamet, ko je premišljeval o njej, pa je ni mogel domisliti. Vedno bolj se mu je zdelo vse, kar se je godilo po svetu, nemogoče: Čudna pomlad, ki je šla preko naše zemlje, rože, ki so ožgane povešale svoje cvetove ob zaraslih poteh, molčiči stroji in celo človek, ki je stal z okrvavljenim srcem sredi vsega in se ni zganil. Svet se je izpridel.

In stari vozač Janez najbrže vsega tega ne bo nikdar doumel.

Deževni dan

Francè Artnak

*Jesensko nebo
je razpeto nad trudno zemljo;
dež, blato in dolgčas.*

*— Oh sonce, zapustilo si
prehitro na cerkvi jabolko zlato.*

*Otroška leta —
vse samo zlato.
Danes pa je tako dolgočasno
to sivo nebo!*

*Še sonca več ni,
da bi zlatilo jabolko zlato
sred žalostnih dni.*

Gobar Andrej

Vinko Bitenc

Izpod razmočenih vej grmovja vrh strmega pobočja, ki se je spuščalo nizdol proti razriti grapi, je stopil na gozdno pot gobar Andrej.

Globoko si je oddahnil, položil culo z gobam predse na tla in si z raskavo dlanjo obrisal mokro čelo. S povešenih krajev klobuka mu je kapljalo kakor od strehe. Tudi po sivih ščetinah na neobritih licih in bradi so stale kaplje. Andrej si je snel klobuk, ga ožl kakor cunjo in si ga spet potisnil na glavo. Z rokavom ponošenega, na več krajih zašitega suknjiča si je obrisal kaplje z obraza, nato si je ob smrekovem štoru odrgnil blatne škornje in se useknil v roko.

»Tako,« je zamrmral, »zdaj pa grem.«

Pobral je culo in se s težkimi, okornimi koraki odpravil skozi gozd. Plovnata pot je bila na debelo posuta s smrekovimi iglami in z drobno suhljadjo. Ponekod so se razmočena tla kar vdiralala pod težkimi nogami Andreja. Marogasti močeradi so mu prečkali pot, se leno plazili ob koreninah dreves in s svojimi kačjim podobnimi očmi zvedavo ogledovali motilca gozdne tišine.

Pot je zavila skozi gosto bukovje. Postalo je temnejše. Iz sivih oblakov, ki so kakor prilepljeni viseli nad vrhovi dreves, je spet pričelo pršiti. Listi so enakomerno zašumeči svojo turobno jesensko pesem, deževne kaplje so odskakovale z veje na vejo in padale na tla.

Andrej se je vso pot pogovarjal sam s seboj. Zdaj glasno, zdaj tiše, zdaj z mirnim, dobrohotnim glasom, pa naenkrat spet z zadirčnim, prepirljivim.

»Kakopa, še gobe ji bom nosil, tej babnici hudimanovi! Ima otroke, pa naj jih spodi ponje! Požrla mi je hišo, pa še doto bi mi rada požrla. Ne boš — tega pa ne boš!«

Take hude očitke si je gobar Andrej privoščil o svoji sestri Urši. Toda precej po krivici.

Ko je bil Andrej še mlad, se je malo brigal za očetovo hišo. Pohajkoval je okrog, zapravljal in popival. Zato je oče izročil posestvo hčeri Urši, njemu pa je volil samo kajžo in nekaj dóte, ki naj bi mu jo izplačala sestra Urša. Andrej je menil, da se mu je zgodila velika krivica. Še za očetovim pogrebom ni šel, nego se je takrat napil, izginil nekam in ga ni bilo ves teden na spre-gled.

Nasprotoval je sestri povsod, kjer je le mogel. Zahteval je doto; ker mu jo sestra ni mogla takoj izplačati, jo je tožil. Nekaj je dobil, a vsega ne. Denar je kmalu zapravil in zapil.

Tudi oženil se je bil Andrej, že ne več mlad. S Copotovo Marjano, že priletnim, odevetelim dekletom, sta se vzela. Zakon pa ni bil srečen. Po nekaj mesecih zakona je Marjana pobrala svoje stvari in odšla nazaj k starišem, češ, da pri pijancu ne more živeti.

Andrej je poslej samotaril v svoji kajži, hodil na dnino, nabiral gobe, a vsak dinar, ki ga je zaslužil, je nesel krčmarju. Pil je, se staral in postajal od dne do dne bolj zanemarjen.

Slednjič je prodal še kajžo.

Preselil se je h kmetu Polenšku. Poleti mu je pasel živino, spal na svisljih, pozimi pa si je postlal v hlevu. Tam ga ni motil nihče, lahko je prihajal do-mov vsako uro po noči; krave se niso zmenile za pijanca.

Tako so minevala Andreju leta. Pri Polenšku se je čisto udomačil. La-komni gruntar ga ni gonil od hiše. Zadovoljen je bil, da ima hlapca, ki mu zastonj gara in opravlja živino; zakaj kadar je bil Andrej trezen, je delal za tri druge.

Marjana je že zdavnaj umrla. Pred smrtjo se je hotela spraviti z Andre-jem, pa on ni hotel.

Dejal je: »Če je brez mene lahko živela, pa naj še umre brez mene.«

Nobeden bi ne mogel premagati njegove trme. Toda kadar je bil Andrej pijan, se je smilil samemu sebi. Na pogradu v hlevu je sedel in jokal nad svojo zapuščenostjo.

»Žena me ni marala, lastna sestra me ne mara, vsem sem odveč na svetu.«

Ljudje so pravili, da se je Andrej nekoč v pijanosti hotel obesiti. Na gabrovo vejo si je pritrdil hlačni jermen in ravno hotel vtakniti glavo vanj, ko je neki pastir prignal živino mimo in pregnal obupanca.

Vse leto, posebno pa v jeseni je Andrej nabiral gobe. Ni bilo boljšega gobarja od Andreja. Vedel je za »termine,« kjer gobe gotovo rastejo ob vsakem vremenu in ob vsakem letnem času, razen po zimi.

Najslabše vreme ni moglo zadržati Andreja, da bi ne šel v gozd po gobe. Tudi ta dan se je bil že pred svitom odpravil z doma. Vso noč je deževalo, zjutraj je dež nekoliko ponehal.

Andrej je toliko časa stikal za gobami, da jih je nabral polno culo.

Skozi bukov gozd je prispel na odprto jaso. Med hribi spodaj je bila za-gvoždena vas Zalesje.

Andrej je gledal v dolino pod seboj. Iz dimnikov nekaterih hiš se je ka-dilo. Nekoliko dalje od Zalesja je stalo nekaj lepših hiš, med njimi cerkev. To je bila Fara.

Andrej je mahoma pozabil na vse hude misli o sestri; od pijače zabuhli obraz se mu je raztegnil v zadovoljen nasmešek.

»K Fari grem danes, že dolgo nisem bil tam. Krčmar Orehek bo rad vzel gobe, še premalo mu jih bo. Nekaj bo za dolg, ki ga imam pri njem, za drugo mi bo pa Orehek natočil nekaj meric. Oh, saj sem ga tako potreben, že tri dni ga nisem pokusil. Danes si ga pa pošteno privoščim.«

Namesto da bi se spustil po pobočju navzdol, v vas, je zavil Andrej na stezo, ki se je v polkrogu vila nad vasjo ob robu jase in vodila naravnost k Fari.

Pozno v noč se je šele Andrej vračal iz Orehkove krčme proti Zalesju. Neprestano je padal, klel, jokal, se smejal in godrnjal sam s seboj. Pot je bila slaba, blatna, polna umazanih mlakuž. Nekajkrat se je Andrej komaj vzdignil, vendar je po dolgem času prikolovratil do prvih hiš.

Ob kraju poti je po grapi, ki je bila drugače suha, drvel s hriba hudournik.

Voda je bila od večdnevnega deževja zelo narasla.

Andrej je cincal po poti sem in tja in bi se bil kmalu zvrnil v jarek, da se ni v zadnjem trenutku oprijel debela smreke, ki je rasla na bregu. Nihal je nad jarkom, tresel deblo in se smejal.

»He, he, he, kakšna goba! Takega jurčka pa še nisem dobil, še svoj živ dan ne. Orehek, krčmar Orehek, tega se boš pa lahko nažrl. Pa tudi tebi bom dal polovico, Urša, seveda bom dal, saj si moja sestra; veš, kar pozabiva na vso jezo, kar pozabiva . . . Zlomka, kako se pa drži, ta mrha črviva — ho-ruk...«

Z vso močjo je potresel deblo. Pri tem mu je na opolzkih tleh izpodrsnilo in v trenutku je zdrčal v vodo.

Začofotalo je, zagrgralo — potem pa je bilo vse tiho. Od neke hiše je zalajal pes, netopir se je splašil nekje med vejevjem in butnil v noč.

Hudournik je bobnel naprej in nosil seboj truplo gobarja Andreja.

Nekaj misli o tekmah

Ing. Boris Wenko

V zadnjih letih se na našem podeželju vedno bolj širi zanimanje za različne tekme. Sicer smo že prej imeli tekme, n. pr. na razstavah živine, poljskih pridelkov, sadja itd., toda pri teh prireditvah je kmetovalec prikazal le sadove svojega dela. Moderna doba s svojim vsestranskim konkuriranjem in s svojo naglico nam je pa prinesla številne tekme na sportnem polju, kjer tekmujejo udeleženci v hitrosti in telesni spretnosti. Nekatere panoge sportnega tekmovanja, kakor n. pr. kolesarjenje in v poslednjem času smučanje, so se tudi naši mladini priljubile. Nimamo povoda, da bi temu ugovarjali, saj je čisto prav, da se kmetška mladina udejstvuje tudi na sportnem polju, v kolikor ji pač čas in razmere dopuščajo.

V teh vrsticah se pa nočem baviti s kmetским sportom, temveč s tekmovanjem v sposobnosti in urnosti pri izvajanju kmetških del. Te vrste tekme, ki so v najožji zvezi s poklicom, s kmetским delom in stremljenjem, so nekaj čisto svojstvenega, nekaj čisto kmetškega in jih moramo zato posebej pozdraviti. Kaj si moremo lepšega misliti za našega fanta, za naše deklice kakor, da pokaže največjo spretnost in urnost v svojem lepem delu na domači grudi. Za utrjevanje kmetške samozavesti in ljubezni do rodne grude so te tekme visoke vrednosti in so mnogo pomembnejše kakor udejstvovanje v sportu.

V tem pogledu sta se dve vrsti tekem že tako udomačili, da ni treba o njih zgubljeni veliko besed; so to tekme koscev in tekme žanjic. Ene ko druge so gotovo največje vrednosti tako v čisto kmetijsko strokovnem kakor tudi v kmetjsko-stanovskem pogledu. Te prireditve so po zaslugi Društev kmetjskih fantov in deklet že v vseh krajih vpeljane; povsod že imajo potrebne izkušnje glede prireditve same. Prav je, da se te tekme tudi v bodoče povsod prirejajo in da jih podpirajo vsi, ki jim je do napredka kmetijstva in do utrjevanja kmetjske samozavesti.

Nedavno smo imeli v Murski Soboti popolnoma nove vrste kmetjskih tekem. To so tekme v uporabnosti kmetjske delovne in vprežne živine. Take tekme so pri nas še popolnoma nove, so pa v kmetijsko-strokovnem pogledu

Prizor s tekme v Murski Soboti

velike važnosti in je zato potrebno, da jih oblasti in organizacije pridno gojijo. Tudi Društvom kmetjskih fantov in deklet se tu odpira novo lepo polje udejstvovanja. Res, da te tekme morda nimajo tolike privlačne sile kot tekme koscev, oziroma žanjic za mladino, in to, ker ne tekmuje neposredno v svoji lastni sposobnosti, temveč le s sposobnostjo živine, ki jo je kmet vzgojil in izvežbal.

Pri tekmoivanju živine si zastavimo različne naloge, ki jih hočemo na kratko naštet. Kakršen je način gospodarjenja v enem ali drugem kraju, tako bo ena ali druga vrsta tekme bolj odgovarjala. Predvsem lahko delimo tekme po vrsti živine, ki jo uporabljamo. V konjerejskih okoliših tekmujejo pač s konji, v ostalih krajih pa z govejo živino. Kjer so vpeljane volovske vprege, uporabljamo le-te, drugje pa kravje. Ker gre pri kravah za plemenice, so te preizkušnje s kravami, tam, kjer se splošno vpregajo, je še prav posebej priporočljivo. Za tekme si lahko zastavimo različne naloge. Najpomembnejša se mi zdi tekma v oranju.* Na večji njivi se v gotovih presledkih postavijo tekmovalci s svojimi vpregami z enotnimi, modernimi plugi, ki se nastavijo v enako

* Take tekme so priredila že nekatera naša društva, tako n. pr. Notranje gorice v l. 1933. Op. ur.

Pridnim rokam

Andreja Grum - Skuljeva

Današnja priloga je v znamenju bližajoče se zime. Prinaša popise dela najpogosteje rabljenih pletenih predmetov: nogavic, rokavic itd.

Marsikateri se bo čudno zdelo in si bo mislila: »Kako to, da je v naši prilogi naenkrat opis pletenja nogavic. Saj to že vendar znamo!« Vem, mogoče jo prav lepo pletejo. So pa tudi, ki je ne znajo. Nastane brezoblični, nesorazmeren stvar, ničemur podoben.

Tudi nogavico, ki se nam zdi dokaj vsakdanje delo, je treba znati pletiti prav in v pravilnem razmerju. In v to naj služi današnji popis, ki je točen dovolj, da se po njem lahko splete vsaka nogavica, bodisi z več ali z manj petljami. Glavno je, da poznamo potrebna pravila.

Rokavice so že težje delo. Natančen popis pa ga nam olajša. Vsaka, tudi manj večča roka si lahko po njem napravi lično rokavico.

Lažja je palena rokavica, za bolj gibčne prste in potrpežljivo roko so namenjene moške podkolenke.

Pa tudi za deco nekaj! Za Miklavža prav lepo darilo, taka topla čepica. Gotovo bi se je ne branil tudi starejši brat, ki mora v hudi zimi s konji po mrazu in burji.

O VOLNI

Volnene tkanine, volno za ročno in strojno pletenje izdelujejo večinoma iz ovčje, nekoliko iz kozje, v zadnjem času pa tudi iz zajčje volne.

Po kvaliteti se loči v več vrst. Kakovost je odvisna od pasem. Nekatere ovce so finejših, daljših dlak, druge pa imajo kratko in trdo volno. V zadnjem času se tudi pri nas izbirajo za plemo ovce z boljšo volno in sicer se kvaliteta določa po številu zavojev enega vlakna na 1 cm.

Nadalje je kakovost odvisna tudi od podnebja, zelo mnogo pa od ravnanja z volno in njeno obdelavo.

Živali strižemo navadno dvakrat na leto. Volno operemo še na ovcah, ker se čistejše

opere in se ne zmede. Le v krajih, kjer ni vode, perejo ostriženo.

Prav belo volno dobimo, če spredeno navijemo v štrene ter jo v milnici operemo. Iz take volne so izdelki prav lični, če jo imamo pa kaj odveč, jo tudi lahko spravimo v denar.

Naša domača volna se po Gorenjskem že v več krajih tke v domače sukno, ki je lepo ter zelo trpežno.

Ponekod jo barvajo kar doma. Barvana s zelenimi orehovimi lupinami postane lepo rjava.

Volnene obleke nosimo radi, ker so lahke in tople, propuščajo dovolj zraka. Topla je zato, ker so med posameznimi navzkrižnimi nitkami luknjice, kjer se zadržuje zrak, ki nas greje. Te luknjice služijo tudi za ventilacijo.

Volna rada vpija vlogo, se pa počasi suši, kar nam je v gospodinjstvu zlasti pozimi nevšečno; pri obleki pa je to prednost, ker počasno sušenje povzroča le počasno hlapenje ter ne jemlje telesu preveč vlage naenkrat, tako da ni nevarnosti za prehlad.

V volno se rad naseli molj. Vsem gospodinjam dela ta mrčes velike skrbi.

Molji ležejo svoja jajčeca v volnene tkanine zato, da imajo ličinke takoj, ko se izležejo, hrano. Ličinke so pravzaprav oni škodljivci, ki nam povzročajo toliko škode. Najnevarnejši čas, da zalezejo v omare, sta meseca junij in julij. Zato v tem času ne puščajmo omar odprtih; če nimamo dovolj omar, da pospravimo obleko v nje in nam visi po zidu, jo zagrnemo z bombaževinastim pregrinjalom.

Večkrat preglejmo vse volnene predmete, posebno pa one, ki so zloženi v omarah ali policah.

Sredstev zoper molje je več. Med obleko posipljemo naftalin ali ga obešamo med njo v vrečicah iz tenkega, redkega blaga. Volnene stvari, kozuhovino, zavijamo tudi v časopisni papir, ker molji ne marajo tiskarskega črnila. Zoper njim je tudi duh lavendla, kafre, pelina, tobaka, petroleja. Dobi se

zoper nje tudi prašek, ki ga vržemo na žerjavico in pokadimo po prostorih.

Preko poletnih mesecev spravimo zimsko obleko v zaboje. Po omarah napravimo prostor, zimsko obleka pa je zavarovana pred molji. Zaboj objijemo s starimi časopisi. Zravnano obleko zložimo na dno, potresemo z naftalinom, pokrijemo s časopisi, nato drugo plast obleke itd. Na vrhu zatlačimo vse špranje s papirjem in pokrijemo. Postavimo na suh, zračen prostor, da ne splesni. Najboljša je podstreha, če je varna pred mišmi in podganami.

V jeseni, ko se začne mraz, obleko izložimo, skrtajemo, obesimo za nekaj dni na obežalnih na zrak, da izgubi duh po naftalinu. Predno jo spravimo, jo prelikamo.

Enako ravnamo s pleteninami in kožuho-vino, le likati nam je ni treba.

KRATKE VOLNENE NOGAVICE

Nasutek: Od 60 do 72 petelj. Število petelj se ravna po debelini volne.

Izvedba: Do pete pletemo 13 do 14 cm robu levo in desno ali pa levo in desno zasukano (pletemo jo tako, da z desno pletenko vtaknemo v petljo na levi in od zadaj desno popletemo). Rob je časih sestavljen iz več barv, ki nogavico poživijo.

Ko imamo dovolj visok rob, spletemo 4 do 5 vrst samih desnih. V prvi desni vrsti

na vsaki pletenki eno snamemo.

Stopalo delimo: peta z kapico, srček, ravni del stopala in stopalni konec.

Najprej delamo peto s kapico. Za peto vzamemo vedno polovico petelj, ki jih ima-

mo na pletenkah, in pletemo samo na dveh pletenkah na lice desno, na narobni strani levo. Ob obeh straneh delamo skrajni, pred, oziroma za njima, po dve petlji vedno levo.

Višina pete se ravna po številu petelj v nasutku in sicer spletemo toliko skrajnih, da doseže njih število nasutek.

Kapica: Ko imamo potrebno višino, razdelimo petlje na tri dele. Prvo tretjino pletemo desno, zadnjo te tretjine in prvo petljo druge desno zasukano snamemo, nato zopet desne do konca druge tretjine. Zadnjo petljo druge tretjine in prvo tretje tretjine snamemo desno zasukano. Obrnemo. Prvo petljo samo dvignemo, nato pletemo levo do snemanja v prejšnji vrsti. Zopet snamemo zadnjo srednje tretjine in prvo zadnje tretjine, in sicer levo. Obrnemo. Prvo petljo dvignemo, pletemo desno itd. Snemamo tako dolgo, da od obeh stranskih tretjin popletemo vse petlje.

V slučaju pa, da se nam število petelj za kapico ne razdeli točno s 3, naj bosta stranski tretjini enaki, srednja pa za kako petljo večja ali manjša.

Za kapico strnemo peto z ostalo nogavico. Petlje od kapice razdelimo na dve pletenki, poberemo vse skrajne pete vzdolž pete, z vsako pletenko na eno stran, in sicer le zadnje člene. Te skrajne popleti v prvi vrsti desno zasukano. Da se ti ne naredi med iglami luknjica, dvigni med peto in ostalo nogavico v kotičku eno petljo.

Zatem pletemo dve vrsti desno, nato začnemo snemati na dveh pletenkah (ob spoju), tako dolgo, da dobimo isto število petelj, kot pred peto. Po vsakem snemanju sta dve gladki vrsti.

Snemanje ob peti: Na prvi pletenki popletemo vse razen treh. 2. in 3. (šteto od zadaj) snamemo desno, nato 1 desna. Na drugi pletenki (na kateri tudi snemamo) pa je 1 desna, 2. in 3. skupaj (desno snemanje). Tak način snemanja prepreči luknjice.

Sledi ravni del stopala, ki se ravna po nogi.

Snemanje koncem stopala: Snemamo na vsaki pletenki na koncu, da popletemo 3. in 2., prva je desna (od zadaj šteto). V prvi tretjini snemanja delamo vmes 2 gladki vrsti, v drugi tretjini 1, v tretji pa nič. 8 končnih petelj zašijemo.

Tretjine določimo: Število vseh petelj je n. pr. 68. Osem jih takoj odštejemo za ko-

nec. Ostane jih 60. Pri vsakem snemanju odpadejo 4. Torej $60 : 4 = 15$. Petnajstkrat bomo snemali, $\frac{1}{2}$ je pet. Petkrat pletemo do snemanja 2 gladki vrsti, petkrat 1 gladko vrsto in petkrat nobene.

8 petelj tesno zašijemo.

VZORČASTE PODKOLENKE

Ker se tudi po kmetih že zelo nosijo hlače dokolenke, bo marsikatera naročnica gotovo vesela popisa in lepega vzorca nogavic, ki se nosijo k takim hlačam. Zelo lepe so iz domače volne, moderne in neprimerno bolj trpežne kot kupljene.

Vzorec: pletena kita.

1.—6. vrste: 1 desna, 2 levi, \times 6 desnih, 2 levi, 1 desna, 2 levi. Od znamenja \times ponovi.

7. vrsta: Vzorec se izpremeni samo pri 6 desnih, ostalo kot prej.

Prve tri petlje (od 6.) predeni na pomož-

no pletenko (pazi na debelino). Prihodnje 3 desno, popleteti nato pa še one tri na pomožni igli. S tem se ti petlje prekrizajo, nastane kita. Za to vrsto zopet 6 vrst kot zgoraj.

PLETENJE NOGAVICE

Nasutek: 88 petelj.

Izvedba: 3—4 cm, 1 levo, 1 desno ali levo in desno zasukano (glej opis pri kratkih volnenih nogavicah). Po tem robu 1 vrsta desnih, nato začni z vzorcem po opisu, spleti 17 cm.

Nogavica se mora nad členkom lepo oprijeti noge, zato je snemati. Zožimo pletenje za 1 vzorec. Ožiti začnemo v tretji vrsti, po prekrizanju petelj.

1. *snemanje:* 1 desna, obe levi levo snemi, 6 desnih, 2 levo snemi. Od tu brez spremembe do konca vrste. Nato pa 6 vrst brez snemanja.

2. *snemanje:* 1 desna, 1 leva, 2 desno snemi, 2 desni, nato snemi tako, da eno petljo prevlečeš skozi drugo (petljo predeni nepopleteno, drugo popletti, pa prevleči prvo nepopleteno čez popleteno). Za tem 6 gladkih vrst. Od tu naprej je kita samo s 4 petljami.

3. *snemanje:* 1 desna, desno snemi, 2 desni, desno zasukano snemi, 1 desna, 5 gladkih vrst.

4. *snemanje:* desno snemi, 2 desni, zasukano snemi, 4 gladke vrste.

5. *snemanje:* desno snemi, zasukano snemi, 1 vrsto gladko.

6. *snemanje:* snemi še poslednje petlje od kite.

Nadalje pletemo gladko, oziroma po vzorcu do pete. (38—40 cm.)

Za peto vzamemo polovico petelj in delamo kot opisano pri kratkih nogavicah. Ostali del pletemo še preko narta vzorčasto. Vzorec prekinemo šele par vrst pred snemanjem pri prstih.

V rob v začetku nogavice lahko pretakneš elastiko.

PLETENE ROKAVICE

Splošne opombe pri pletenju rokavic.

Število petelj v nasnutku se ravna po volni in pletenkah. Njih število za posamezno roko določimo najlažje, če spletemo z volno in pletenkami, s katerimi nameravamo delati vzorček, zmerimo, koliko petelj je 1 cm, nato še obseg zapestja, pa lahko preračunamo, koliko bo treba nasnuti. Isto velja za vse pletene izdelke.

Rokavico je med delom večkrat pomeriti. Raje naj bo bolj ohlapna kot pretesna, ker

v tesni rokavici ni vmesnega prostora za zrak, zato ni gorka. Mokra volna se tudi uskoči; ker nam rokavice služijo ob vsakem vremenu in se tudi zmočijo, naj bodo nekoliko večje, da nam niso takoj premajhne, ko jih malo nosimo, zlasti rokavice za strapac in sport.

Plesti je mehko. Kdor plete trdo, naj vzame nekoliko debelejšo pletenke.

Za rokavice se kupi posebna volna, prav lahko pa jih spletemo iz vsake, le če je debelejša, manj nasnujemo. Opis velja za precej tanko volno.

Nasnutek: 60—68 petelj na 4 pletenke.

Izvedba: 50 vrst 1 leva, 1 desna ali 1 leva, 1 desno zasukana. Nato 15 vrst samih desnih.

Palec. Glej, da pleše enega na desni, drugega na levi strani roke. Za palec je treba pletenje razširiti v obliki trikotnika ali zagvozde. To se dela tako: V začetku pletenke eno petljo vzdignemo (vodoravno nitko iz prejšnje vrste poberemo na pletenko in popletemo desno zasukano), 1 desno, 1 dvignemo. Vedno ne pletemo preko po 2 gladki vrsti. Ponavljamo, da doseže trikotnik, ki nastaja, $\frac{1}{3}$ petelj nasnutka. N. pr. nasnutek je 64 petelj, $\frac{1}{3} = 21$.

Te petlje porazdeli na 3 pletenke, nasnuj na pomožno še 5 petelj, skleni krog, 1 vrsta desnih. Teh pet zopet snemi v trikotni obliki, v drugi vrsti: prvič desno zasukano, drugič desno, nato še v 4. in 6. vrsti.

Dolžina palca se ravna po roki, vendar se normalno krije z dolžino trikotnika pred palcem.

Snemanje koncem palca: Snemi, 2 desni, snemi, zopet 2 desni; celo vrsto: 2 vrsti samih desnih.

Nato: snemi, 1 desna, snemi, 1 desna, itd.; 1 vrsto samih desnih.

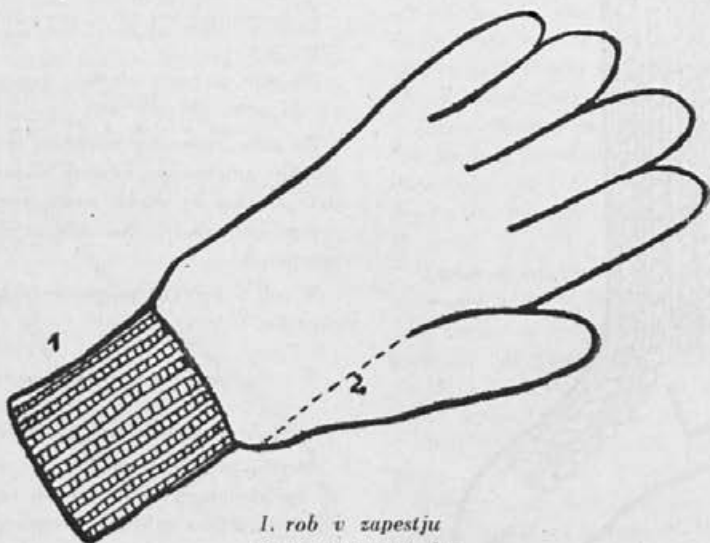
Ko je na pletenkah 4—6 petelj, jih zašij.

Med pletenjem palca smo ostale petlje nabrale na nitko, da nas pri delu pletenke niso ovirale. Ko je palec spleten, jih nabere zopet na pletenke ter tudi onih pet, nasnutih ob notranji strani palca. Teh pet snamemo slično kot že opisano pri palcu. Za tem 20 vrst samih desnih.

Razdelitev petelj za ostale 4 prste.

Za kazalec vzamemo 4 petlje več kot za ostale in jih odštejemo od skupnega števila petelj. N. pr. vseh petelj je 64. $64 - 4 = 60$; $60 : 4 = 15$. Na vsak prst pride 15 petelj.

Kazalec. Od notranje strani roke, oziroma

1. rob v zapestju
2. širjenje za palec

V naslednjih vrstah širimo tako, da levo in desno dvignjene petlje zopet po eno dvignemo pa pletemo preko po 2 gladki vrsti. Ponavljamo, da doseže trikotnik, ki nastaja, $\frac{1}{3}$ petelj, $\frac{1}{3} = 2$.

pletanja vzamemo polovico petelj (9), od hrbtne zopet polovico (10). Med kazalcem in sredincem nasnujemo s pomožno pletenko še 2 petlji (skupaj 21). Pletemo do potrebne dolžine, snemamo kot pri kazalcu.

Sredinec. Med kazalcem in sredincem vzdignemo 4 petlje, od notranje strani roke 7, od zunanje 8, med prsti nasujemo še 2. Pletemo kot prej.

Prstaneč. Isto kot sredinec.

Mezinec. Med prsti (prstaneč in mezinec) vzdignemo 4 petlje in pletemo z ostalimi (15) prst do konca.

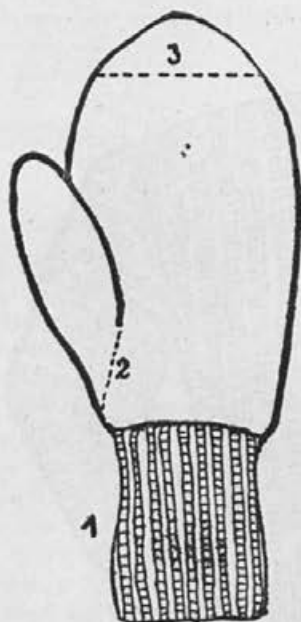
Po opisani razdelitvi petelj za prste lahko preračunamo število petelj za vsak nasutek.

ROKAVICA S PALCEM

Nasutek: 42 petelj na 4 pletenkah.

Izvedba: 6 cm leva in desna, ali desno zasukana. Nato: 7, 8 vrst samih desnih. Za palec širimo kot prej opisano. Do konca mezineca pletemo brez snemanja.

Snemanje: Na prvi pletenki snamemo 2. in 3., na drugi 3. in 2. (šteto od zadaj), na tretji zopet 2. in 3., na četrti pa zopet 3. in 2.

1. rob v zapestju
2. širjenje za palec
3. prstno snemanje

Snemamo v vsaki vrsti. Ko je samo 4—6 petelj, jih zašijemo.

Rokavice s palcem so toplejše kot z vsemi prsti in za delo pripravnejše. Radi jih imajo tudi smučarji. Pletemo jih lahko iz domače volne.

ZIMSKA ČEPICA ZA DECO

Čepica na sliki je namenjena za deco, ki hodi v šolo, se smuča itd. Prav dobro došla pa bo tudi našim fantom in možem za delo v gozdu ali za na voz; treba je le nekoliko večje mere.

Spletena je iz precej debele, enobarvne volne na pletenkah št. 2. Sestavljena je, kar je razvidno iz slike, iz prednjega in zadnjega dela ter dveh stranskih, kvačkanih.

Za prvi del nasujemo 76 petelj, pletemo 1 desna, 1 leva, 70 vrst. V 71. vrsti ppletemo 3 desno, 4. in 5. snamemo, nakar pletemo 1 leva, 1 desna, na koncu zopet snamemo, in sicer 4. (od zadaj šteto), nato še 3 desne in skrajno. Ko delo obrnemo, prav tako snemamo kot v 1. vrsti, le, da namesto 3 desnih napravimo 3 leve. Snemamo tako dolgo, da ostane na pletenki poleg 6 desnih na obeh straneh še 6 petelj; torej vseh skupaj 14 s skrajnimi vred. Sprednji del končamo. Za zadnji del nasujemo 56 petelj; pletemo 1 leva, 1 desna, 32 vrst. V 33. vrsti nasujemo na obeh straneh pletenk po 10 petelj, s čemur delo razširimo za 20 petelj. Pletemo še vedno 1 levo, 1 desno, v 71. vrsti pa pričnemo snemati kot prednji del.

Oba dela sešijemo. Paziti je, da pride sredi na sredi in da desne sprednjega dela, katere smo delali ob koncu pletenk, tečejo vzporedno z desnimi zadnjega dela, ter tvorijo nekaj pas desnih. Med prednjim in zadnjim delom je nastala vrzel radi tistih 10 petelj, za katere smo zadnji del razširile na obeh straneh. To vrzel pokrijemo s kvačkanih deli; obenem pa nam pokaže, koliko lahko sprednji, odnosno zadnji del čepice privihamo nazaj.

Napravimo še stranska kvačkana dela ali »ušesac«, ki imata obliko pravokotnika, ki se končuje v trikotnik.

Delamo tako: Nasujemo 3 verižne. V vsako verižno 1 gosto, v srednjo 3, obrnemo, zopet v srednjo 3 goste. Na obeh koncih, predno delo obrnemo, napravimo v skrajno po 2 gosti. Nastaja trikotnik. Širimo ga na opisan način tako dolgo, da imamo 25 gostih. Od tu kvačkamo brez dodajanja na koncih. Ko je del dolg 14 cm (merjen po sredi), ga še obkvačkamo z gostimi petljami. V predzadnji vrsti je še gumbnica, da lahko pripnemo »ušesac« na ogljavje.

Kvačkana dela prišijemo k čepici tam, kjer so vrzeli, in sicer na notranji strani. Ko šivamo, moramo paziti, da prednji del zavihamo

mo, kot je vrzel globoka; to tvori prednji reb, ki ga prišijemo s skrivnimi vbodi na obeh straneh na oglavje.

Zadnji in stranska dela sta sešita tako, da pokrijejo stranski deli 2—3 cm zadnji del, obenem pa morajo pokrivati še prednji del za kak centimeter, če so zavihani z zadnjim delom vred navzgor in pripeti na oglavje. Kam prišijemo gumb, kaže fotografija.

PLETEN MOSKI PULOVER

Opis je namenjen večjim postavam.

Vzorec: Kvadrati po 6 petelj, menjaje. 6 desnih, 6 levih, po 6 vrst, nato vzorec premenjaj. Kjer je bila desna, pride leva in obratno.

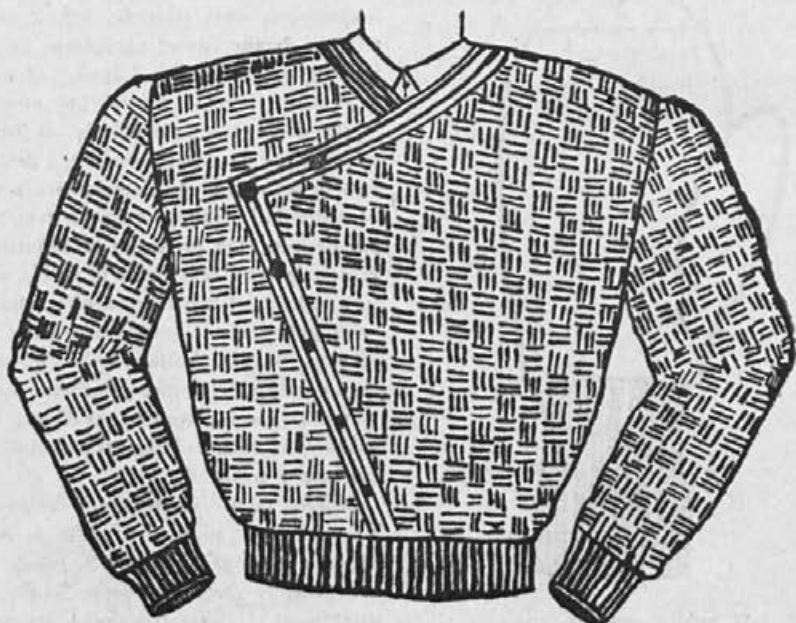
Zadnji del: Nasnujemo 82 petelj. Pletemo 20 skrajnih 1 leva, 1 desna. Zatim delo razširimo na 102 petlji, vsako četrto vzdignemo (vzdignemo tako, da vodoravno nitko prejšnje vrste vzdignemo na pletenko in desno zasukano popletemo). Delo razdeliš na kva-

Sledi pet kvadratov brez dojemanja ali 15 skrajnih. V 16. skrajni na obeh koncih eno dosnuj in v 19. skrajni zopet, nato še 11 skrajnih brez širjenja.

Za ramo snemaj v vsaki vrsti kot slede številke: 4, 4, 4, 5, 5, 5, 5, 6 = 38.

Za vratni izrez začni snemati po 29. kvadratu, šteto od roba. V sredi izdelaj 8 petelj (delo se razdeli na 2 dela, najprej spleteš eno polovico, potem drugo), v drugi vrsti 2, v tretji 2, v četrti 1, v peti nič.

Prednji del: Nasnuješ 86 petelj. Pleteš 40 vrst ali 20 skrajnih, 1 levo, 1 desno. Za tem delo razširiš na 126 petelj. Razdeliš na kvadrate po 6 petelj in spleteš po za kvadrat višine. Razdeliš dela na polovico, desno delaš najprej. Na pletenko nasnuješ 11 kvadratov, ostale petlje nabereš na nit. Na vsake tri skrajne petlje eno dosnuješ, da se enakomerno širi. Napleteš 22 kvadratov v višino, potem pa snemaš 10 × po 5 in 1 × 4 petlje. Od tu dalje je naplesti ob vratu še 3 kva-

drate po 6 petelj. 6 kvadratov, oziroma 27 skrajnih pleteš brez dojemanja. Pri 10. kvadratu začneš širiti na obeh straneh, v začetku vsakega kvadrata dodaš na koncu po eno petljo. Do pod pazduhe spleteš še 9 kvadratov, skupaj 18.

Pod pazduho snemaš za rokav na obeh straneh: v prvi vrsti 3 petlje, v drugi 3, v tretji 3, v četrti 2, skupaj 11.

drate višine. Za ta izrez večkrat pomeri, da zadeneš pravo.

Na drugi strani širiš kot pri zadnjem delu, 18 kvadratov v višino. Pod pazduho snemaš kot preje opisano, isto tudi na rami. Pobereš petlje iz nitke na pletenke, nato pa ob 11. kvadratu nabereš še 6 petelj, tako da se delo za en kvadrat prekriza. Ostalo polovico pleteš kot prejšnjo.

Rokavi: Nasnuješ 40 petelj, pleteš 24 skrajnih 1 levo, 1 desno.

Razširiš na 12 kvadratov, to je 72 petelj in 2 skrajni.

Do pod pazduhe naredi 72 skrajnih in na vsako četrto skrajno eno dodaj.

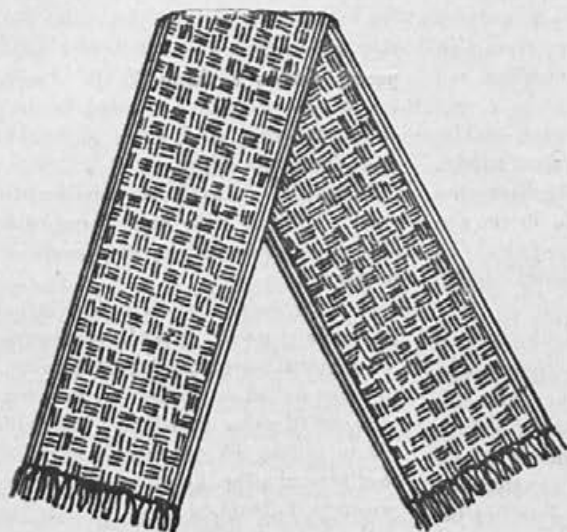
Rokav zaokrožiš s snemanjem. Snemaš na obeh straneh, kot kažejo številke: 6, 3, 3, 3, 3, 3, 4, 5, 5, 6, 6, 7.

Vse dele sešiješ. Srednji del obkvačkaš s štirimi vrstami gostih.

Na spodnjo sprednjo stran prišiješ stiskače. Na zgornji strani pa napraviš gumbnice, medtem ko kvačkaš goste. Delaš jih tako, da spustiš po 4 ali 5 petelj in narediš preko 4 ali 5 verižnih. V drugi vrsti pa kvačkaš goste.

Dobro je dele, predno jih začneš šivati, prelikati z mokro krpo.

ŠAL

Nasnuješ 50 petelj, pleteš poljubno dolžino v opisanem vzorcu. Po dolžini obkvačkaš z gostimi. Na krajših straneh napravi rese.

UZIMLJENJE ZELENJADI

Zelenjad, ki je *prezrela*, ni za v uzimišče. Najbolja je ona, ki še ni popolnoma razvita, ker je bolj odporna. Kar ji na razvoju manjka, doraste v uzimišču.

Shranjujmo čim pozneje, začetek novembra je ob količjak primernem vremenu ugoden čas. Ob slabem, deževnem in mrzlem vremenu nam ne kaže predolgo odlašati.

Uzimišča *naj bodo pripravljena*, da ob vremenskem preobratu čimprej spravimo zelenjad na varno.

Spravljamo le ob *suhem, vetrovnem* vremenu. Ob dežju ali snegu shranjena zelenjad, posebno endivija, ni trpežna in rada gnije.

Uzimišča na prostem morajo biti na suhem kraju, zemlja naj bo nekoliko nagnjena, da se voda lahko odteka in ne zaostaja.

Vsa uzimišča je treba pripraviti tudi tako, da se lahko temeljito zračijo.

Za uzimljenje namenjena zelenjad mora biti popolnoma zdrava. Nagnita in poškodovana je prava zaloga glivic, ki lahko v kratkem času uničijo vso zalogo.

Zelenjad mora biti primerno pripravljena. Nekatere vrste ostanejo brez škode kar na prostem, na stalnem prostoru.

Najpripravnejša za uzimišče je suha, zračna klet, obrnjena proti severu, s stalno toplot $+4^{\circ}$ C. Klet, ki se ne da dobro zračiti, ni za uzimišče. Dokler ne pritisne mraz, ki bi utegnil znižati toploto kleti pod 4° C, je najbolje, če so vrata in okna odprta, da se vložena zelenjad stalno zrači. Kadar pa je hujši mraz, tedaj zračimo ob toplejših dopoldanskih in popoldanskih urah.

Še v toplih poletnih dneh, ne šele pred uporabo, ko je zrak že hladen in vlažen, klet prebelimo z beležem, ki mu dodamo 5% modre galice. Pred beljenjem znesemo iz kleti police in zaboje, v katerih hranimo zelenjad. Oribamo z vročo vodo in sodo, oplahnemo s čisto in na soncu posušimo.

Prst, pesek, gnile ostanke zelenjadi prejšnjega leta odstranimo vsaj sedaj, če nismo že, ko smo uzimišče izpraznili. Prst, pesek ali mivko, ki jo rabimo za vlaganje korenške zelenjadi, na novo nanosimo.

Pred uzimljenjem klet zažveplamo, pustimo par dni zaprto, dobro prezračimo.

Ugodno prezimi zelenjad tudi v toplih greдах, korenjska zelenjad pa v nasipih in zakopih.

Endivija za uzimljenje ne sme biti preveč dorasla, ne obeljena. Zelenolistna je trpežnejša. Previdno jo populimo iz zemlje, paziti moramo, da je ne pretremo, ko jo vlečemo iz zemlje. Uvele in gnile liste odstranimo.

Nekaj dni naj bo razložena na zračnem prostoru, nato jo posadimo v klet. Nasujemo en pedenji prsti ter posadimo rastline eno poleg druge.

V zakop vlagamo endivijo, kjer je klet viažna. Zakop napravimo na nagnjeni zemlji, da se voda odteka. V zemljo izkopljemo poljubno dolgo in široko ter 30 do 40 cm globoko jamo. Na dnu posadimo endivijo. Čez jamo položimo, ko začne zmrzovati, desko, ob večjem mrazu še otep slame.

Uzimljamo še na tretji način: Na suhem kraju, v bližini hiše, v kozoleu, šupi zabijemo v zemljo po tri kole v dveh vrstah. Ob te kole, ki gledajo iz zemlje kakih 40 cm, položimo na zunanji strani 30 do 40 cm široke deske. Znotraj nekoliko poglobimo, prst zmečemo na zunanjo stran desk, da jih pritise h kolom in varuje zelenjad pozebe. V to gredo posadimo endivijo. Pokrijemo z deskami, ob večjem mrazu s slamo in steljo.

Ohrovt ostane lahko na mestu, da pridemo pozimi lažje do njega, ga vložimo skupaj.

Zelje vlagamo kot endivijo. Dobro se obnese tudi v otavi. Na ne preveč debelo plast otave zložimo vrsto zeljnastih glav, ki smo jih osnažili vseh nagnitih in velikih listov. Na nje in med nje položimo plast ostave do 15 cm, nato zopet glave itd. Do hujšega mraza naj bo zelje pokrito s tanjšo plastjo otave, ob pritisku zime jo določimo do $\frac{1}{2}$ m. Če

postane vreme toplejše, jo nekoliko odzvamemo, da se zrači.

Korenje, repo, peso, redkev, podzemsko kolerabo prezimujemo v mivki ali prsti v kletih ali zunaj v nasipih.

Za nasip je primeren le suh kraj. Na tla položimo iz lat zbit žleb, ki naj bo dolg, kot mislimo, da bo nasip. Ob ta žleb nasujemo korenje, repo, peso itd. tako na široko kot na visoko, nato naj se kup proti vrhu zožuje. Na vrh položimo zopet žleb. Oba žleba služita za prezračevanje. Zelenjad pokrijemo precej debelo s slamo, ki jo obmečemo s prstjo. Ob hudem mrazu plast slame podvojimo. Odprtini na koncih morata biti do močnega mraza odprti.

Korenjske zelenjadi za uzimljenje ne peremo, osnažimo je le prsti. Korenju in petušilju potrgamo zelenje, srce pustimo, repo obrežemo.

Pesi odrežemo cimo tako, da ostanejo par prstov dolgi peclji. Ti peclji sčasoma zvenejo in se proti koncu zožijo ter varujejo iztok soka pri kuhanju. Korenin ne porežemo.

V obliki stožca posadimo v klet tudi petušilj in zeleno. Za zeleno rabo posadimo par rastlin v zabojčke, ki jih postavimo na svetel prostor v kuhinjo.

Čebulnice shranjujemo spletene v vence in obečene na zračnem, suhem, ne presvetel, pred mrazom zavarovanem prostoru.

Por prezimi na prostem, za rabo preko zime, ga vložimo k drugi zelenjavi v uzimišče.

Drobnjak, zimski majaron, posadimo v lonček in ga postavimo na svetlo, toplo okno.

Kumare se v svežem stanju le kratko ohranijo.

Paradižnik dozori na sončnih oknih ali vložen v seno. Kadar nam paradižnik v jeseni ne dozori, rastline lahko populimo in

Ali si že poravnala naročnino za „Grudo“?

globino oranja, n. pr. vsi na 15 cm. Presodi se predvsem uspešnost dela, to je površina, ki jo preorje vprega v pol uri, prav tako pa tudi kakovost dela, to je pravilna globina brazde in dobro obračanje zemlje. Na koncu se še ugotovi upehanost živine, za kar imamo merilo v dihanju in srčnem utripu.

Drug način tekme je v težki vožnji. Na vnaprej določeni cestni progi, n. pr. 5 km, tekmujejo vprege v tem, katera bo hitreje prevozila progo s težko naloženim vozom, n. pr. 2500 kg gramoza. Poleg hitrosti vožnje presojamo še uspešnost hoje s tem, da štejemo korake na minuto. Na koncu zopet presodimo upehanost.

Za plemenske bike, ki jih moramo vaditi na hojo in delo, so priporočljive tekme na uspešnost hoje, n. pr. kateri bik bo najhitreje prehodil gotovo, vnaprej izmerjeno progo.

Seveda so možne še različne druge kombinacije. Namen teh vrstic je zaenkrat le ta, da naše kmetovalce in zlasti kmetško mladino na te tekme opozorim in jim priporočam, da jih vzamejo v svoj delovni spored za prihodnje leto. Glede načina se bodo počasi samoposebi v raznih krajih izcimili gotovi enotni običaji.

Na eno pa moram opozoriti! Vse tekme naj bodo res kmetške! V okvir kmetških tekem pa spada samo tako delo, ki ga kmet v resnici opravlja. Sem pa nikakor ne spadajo konjske dirke. To so čisto sportne prireditve, ki s kmetškim delom nimajo ničesar skupnega. S tem ne rečem morda, da se kmetje ne bi smeli udeleževati tudi čisto sportnih konjskih dirk, ako imajo za to smisel in — predvsem — za to prikladne konje. Saj imamo n. pr. v Ljutomeru staro kmetško rejo ameriških dirkačev, s katerimi se rejci redno udeležujejo kasaških tekem po vseh sportnih pravilih. Toda te tekme niso tekme kmetškega dela, dasi se jih udeležujejo skoro sami kmetje, marveč so strogo sportne prireditve. Neokusno in nesmiselno pa je, če priredijo kmetje dirke s težkimi konji, kot se to v zadnjem času dogaja. To ni niti kmetška tekma, niti sportna prireditev, to je nelepo in neokusno trpinčenje živali. Težki konji so za počasno, težko vožnjo, ne pa za kas. Kmetške tekme naj ostanejo pri kmetškem delu, sportne pa se naj držijo starih, izkušenih sportnih pravil. Neokusnih kombinacij kmetških in sportnih prireditev pa se ogibajmo, ker se z njimi le osmešimo v očeh resnih sportnikov, pa tudi v očeh zavednih in ponosnih kmetov. Vsaka stvar na svojem mestu!

Še globlje!*

Tine Janhar

Časi, ko je kmetovalec gospodaril po enem samem stalnem »receptu«, kateri je prehajal s posestvom vred iz roda v rod, so za nami. Gospodarsko življenje namreč postaja leto za letom prožnejše, istočasno pa se množijo tudi njegove zahteve. Kdor se bolj gibčno in spretno prilagodi spremembam, ima neovrgljivo znatno več izgleda na uspehe kakor pa počasen nerodnež, ki običajno vsako priliko več ali manj zamudi, tako n. pr. vidimo, da je vseskozi po preobratu bolj uspevala ona kmetija, na kateri se je čimpreje znatno omejilo pridelovanje žita v korist povečane proizvodnje okopavin (zlasti krompirja). Še bolj pa je povečal svoje dohodke oni gospodar, ki je prodajal hranilne snovi svoje zemlje v obliki raznega sadja in zelenjave.

* Glej razpravi istega pisca v štev. 7.-8. in 9.

Smelo trdim, da bi kmetijski mladini ne bilo treba, servirati brezkončnih slavošpevov v »lepoti« kmetijskega življenja in da bi ista prav nič ne tiščala v mesta in tovarne, ako bi se omogočil in pospešil izvoz sadnih ter vrtnarskih pridelkov s primernimi trgovskimi pogodbami, carinsko in prevozno tarifo, hladilnimi prevoznimi sredstvi itd. Naj v dokaz temu navedem samo primer iz svoje prakse. Imam večjo množino nasajenih žlahtnih vrtnih jagod, katerih pridelovanje mi v danih okoliščinah še najbolje poplača izčrpane hranilne snovi, odnosno umetna gnojila, delo in vso ostalo režijo. Ker potrebuje bližnji trg le omejeno množino tega blaga, sem se obrnil na odjemalce v inozemstvu. Ti bi sicer po jako ugodni ceni prevzeli vsako količino — vendar pod pogojem, če blago dostavim v svežem stanju franko njihovo skladišče, oziroma zadnja železniška postaja! Ko pa sem potem iskal nadaljnjih pojasnil glede izvoza, sem žal naletel na take nepremostljive ovire, da sem z ozirom na veljajoče predpise obupal in se odpovedal vsakemu izvozu. — In vendar so naše prilike kakor nalašč ustvarjene za izvoz takih kultur! Seveda bi se morali pridelovalci organizirati v zadruga, preko katerih šele bi bilo možno pridelovati enotno blago in ga pošiljati v oddaljene kraje. Končno naj še pripomnim, da to sadje pri nas dozori v času, ko je na jugu in zapadu že pošlo, dočim v severnejših pokrajinah še ni zrelo.

Tudi ta primer torej neizprosno poudarja važnost načrtnega gospodarstva, na podlagi katerega naj bi se reguliralo kmetijsko gospodarstvo Slovenije tako, kakor zahtevajo njene potrebe; le-te se že samo v pogledu manjše rodovitnosti, razkositosti parcel in manjših posestev znatno razlikujejo od okoliščin ostalih pokrajin države.

Take in podobne ugotovitve bodo imeli priliko, potrditi tudi kmetijski poskusni krožki, ki jih prirejajo naša društva in v katerih se bo mladina kakor starejša generacija pratično uverila, da dandanes blagostanje kmetovalca ne zavisi toliko od velikosti posestva kakor od načina gospodarstva na eni ter možnosti prodaje na drugi strani!

Da bi bila olajšana izbira kultur, v katerih se najbolje vnovčijo hranilne snovi, ki jih z njimi odvezamemo zemlji, bi bilo zelo potrebno, sestaviti pregledno tabelo; to žal doslej zelo pogrešamo v naši strokovni literaturi. Za popravljive ovire pri izvozu pa naj poskrbijo v to poklicani činitelji, da jih čimprej odstranijo.

Samo na ta način nam bo zopet omogočena nabava umetnih gnojil, omogočen pa bo kmetijski mladini tudi obstanek na svojem domu, ker ji bodo — četudi skromna — zemljiška posestva vendarle mogla nuditi primerno zaposlitev, pa tudi potrebne pogoje za resnično življenje.

K vprašanju rentabilite naših kmetijskih gospodarstev

Ing. I. Zaplotnik

V 7./8. številki »Grude« je objavil tov. Tine Janhar članek »S kakšnim dobičkom obratuje naš kmetovalec«. Članek je med čitatelji »Grude« vzbudil mnogo zanimanja in dosti komentarjev. Uredništvu so z več strani izrazili željo, naj o tem vprašanju izvede obširno anketo in naj zaključke ankete objavi.

Uvidevajoč važnost in dalekosežnost tega vprašanja, se je tovariš urednik odločil za anketo in je mene naprosil, naj mu pri tem delu pomagam.

Da bo anketa prikazala čim točneje stanje »dobičkanosti«, — s tujo besedo — rentabilnosti naših kmetijskih gospodarstev, bo morala zajeti vse važnejše posevke, ki dajejo posameznim predelom svoj izraz, pa tudi vse vrste domačih živali, ki utegnejo pri gospodarskem uspehu imeti večji delež. Da bodo zaključki imeli večjo vrednost, je treba, da so napravljene na temelju čim več posameznih podatkov iz različnih krajev. Iz enega ali dveh primerov ne smemo in ne moremo z gotovostjo sklepati na splošnost; kajti taki posamezni primeri morajo ostati le primeri, ne smejo pa postati merilo.

Za oceno dobičkanosti ne zadostuje samo čist račun za določen posevek, marveč je potrebno, da imamo pri roki dovolj podatkov, da moremo presoditi, kako je dotični posevek vključen v celotno gospodarstvo. Če je posevek za dotično gospodarstvo prevelik, potem je gotovo, da je za pravilno uspevanje istega treba sorazmerno preveč stroškov. Podobni položaj nastane, če se držimo neprimernega plodoreda (kolobarja), ali sploh nobenega, če uporabljamo neprimeren način obdelave in slično. (Mimogrede povedano: Meni je oko obstalo v Janharjevem članku na postavki za gnoj [kolobar!], še bolj pa na postavki za seme.) Nadalje je potrebno poznati kakovost tal, lego in oddaljenost od tržišča ali železnice.

»Gruda« bo v dveh prihodnjih številkah objavila potrebna vprašanja za najvažnejše posevke in vrste domačih živali, in sicer: 1) za žito, 2) za okopavine, 3) za krmske rastline, 4) za naravni travnik, 5) za vola, 6) za prašiča: a) pršutarja, b) špeharja, c) prašička za rejo; 7) za 1 liter mleka; 8) za stroške za 1 vprežni delovni dan. Razen teh podatkov bo vsak priložil tudi kratek opis gospodarstva, s podatki glede lege, kakovosti zemlje, velikosti posestva, obsega posameznih vrst kulture in kolobar.

Kot primer za taka vprašanja, oziroma račun lahko služi »Zapisnik za krompir«, ki je objavljen v 9. številki »Grude« na str. 212. Na podlagi stavljenih vprašanj bodo udeleženci lahko izračunali dobičkanost tudi za druge posevke ali za druge živali.

Cenjene čitatelje prosim, da na dotična vprašanja odgovorijo in odgovore pošljejo uredništvu »Grude« najkasneje do 1. februarja prihodnjega leta. Odgovori naj bodo točni in naj ustrezajo dotičnim krajevnim razmeram.

Nekaj odgovorov bo »Gruda« po možnosti v naslednjih številkah tudi priobčila. Uvedla bo tudi razgovor o napakah, ki jih tovariši pri kalkulacijah in pri pridelovanju delajo. Objavila bo seveda tudi splošne zaključke.

Upam, da se bodo tovariši v čim večjem številu odzvali vabilu, kajti le tako more anketa računati na uspeh.

Pridelovalni stroški in rentabilnost kmetijskih pridelkov

Ing. J. Teržan

Glede tega vprašanja si gospodarski strokovnjaki niso edini; eni smatrajo, da je izračunavanje pridelovalnih stroškov nepotrebno, ker so ti računi združeni z raznimi pogreškami in zato tudi ne morejo biti verodostojni. Poljedelstvo je organizirana celota, zato zahteva mnogovrstne izdatke (n. pr. za vprego, stalne delavce, stroje, orodje itd.), za razne pripomočke, ki služijo pridelovanju vseh kmetijskih pridelkov. Izdatke za te najrazličnejše pripomočke je možno

kriti samo v slučaju, če se vsi ti pripomočki izkoriščajo kolikor mogoče enakomerno, tako da eno delo sledi drugemu v pravem časovnem razmerju. To lahko uredi obrtnik in industrijalec, kmetovalec pa tega ne more. Zato je izračunavanje pridelovalnih stroškov za poedine kulture (n. pr. za pšenico, koruzo, vinograd, hmelj itd.) kot samostojno gospodarsko panogo, zvezano vedno z večjo ali manjšo napako. Te napake so večje v onih gospodarskih obratih, kjer gospodarju ni možno prilagoditi se spremembam potrebe delovne sile in vprege. Na stalnost kmetijske proizvodnje vežejo gospodarja v največ slučajih zemlja in podnebne prilike, ki vplivajo na uspevanje posameznih kultur; dalje pa tudi razmere na trgu, možnost vnovčenja. Vsled tega ne more gospodar urediti svojega dela vedno tako, da bi lahko svoje razpoložljive delovne sile kar najbolj enakomerno izkoristil, temveč je mnogokrat prisiljen, da goji takšne kulture, ki naenkrat kopicijo delo, nato pa nastane daljši odmor; n. pr. v Savinjski dolini kmetovalec istočasno obira hmelj in spravlja otavo in zato ni mogoče, da izračuna kmetovalec svoje pridelovalne stroške za posamezne kulture na ta način, da enostavno v denarju izrazi te stroške. Takšni računi ne morejo biti nikdar verodostojni, ker se pri tem načinu izračunavanja pridelovalnih stroškov za posamezne kulture vedno prezre povezanost poedinih poljedelskih panog in njihovo medsebojno izpopolnjevanje v plodoredu; ne more se pravilno, v denarni vrednosti, izraziti, koliko odpade stroškov na eno ali drugo kulturo, ker na kmetiji morajo biti vse delovne sile skupaj harmonična zajednica.

Tako stališče zavzema ena skupina gospodarskih strokovnjakov! Drugi zopet pripisujejo izračunavanju pridelovalnih stroškov veliko važnost in trdijo, da mora kmetovalec — istotako kot obrtnik, trgovec in industrijalec — računati svoje pridelovalne stroške, kajti, kakor je trgovcu, obrtniku in industrijalecu v veliko oporo, da točno pozna pridelovalne stroške, po katerih uravnava svoje poslovanje, tako bi tudi za kmetovalca bilo zelo važno, da vé točno za svoje pridelovalne stroške in da skuša doseči preko svoje organizacije odgovarjajoče cene za svoje pridelke.

Vsekakor je za naše slovenske kmetske razmere zelo važno, da se zbere gradivo o pridelovalnih stroških in da se na podlagi več sto podatkov za posamezne kulture sestavi pregled pridelovalnih stroškov v naši banovini, da na ta način lahko razpravljamo o položaju slovenskega kmetijstva, ki ga zavzema v celokupnem kmetijstvu naše izrazito agrarne države.

IZ ZVEZE KMETSKIH FANTOV IN DEKLET

DELO NAŠIH DRUŠTEV

8. septembra: Društvo na Blokah je priredilo spominsko predavanje v počastitev padlih v Bazovici.

23. septembra: Kmetško prosvetno društvo »Brazda« v Ljubljani je imelo svoj III. redni občni zbor, na katerem je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik: Viktor Hrovatin, prof.; podpreds.: Ivan Torič in Tone Zorko; taj.: France Hočevnar; blag.: Matej Trček; odborniki: prof. Potočnik, Metka Jeraša, Rafajlič, Peter Hvala, Jakob Škrabar, Ivan Piskar; namestniki: Lojze Jenko, Ivanka Zorko, Sl. Korče, Pepi Fračnik; nadzorni odbor: Janko Vičič in Stane Škrabar.

Pri slučajnostih je bilo iznešenih mnogo dobrih misli in sklepov, ki jih hoče novi odbor tudi uresničiti. Odbor je sklenil tudi, da se vsak teden priredi diskusijski večer s predavanjem; zato vabi odbor vse člane in prijatelje, da se teh večerov polnoštevilno udeležijo ter s tem pridejo v tesnejše stike z društvom, kar je nujno potrebno za nadaljnje uspešno in smotreno delo.

29. septembra: Sv. Bolfenk pri Središču: Naše društvo je priredilo v šoli sadno razstavo, ki je bila prav dobro založena. Obiskovalcu se je nudila prav prijetna slika našega gospodarstva: izbrano, sočno sadje, poljski pridelki, vkuhano in posušeno sadje, sadjarsko orodje in potrebščine. Popoldne se je vršilo tudi sadjarsko predavanje »O sadnem izboru in pokončevanju sadnih škodljivcev«; predaval je kmetijski referent J. Žnidarič iz Ljutomera.

29. septembra: Ižansko okrožje je priredilo konjsko dirko na Igu.

Razne prireditve. Naša društva: Dramlje, Moste pri Komendi, Donačka gora, Prekopa in druga so imela razne prireditve, igre, predavanja, trgatve grozdja itd. Pri prireditvah materijelnega značaja je čisti dobiček namenjen za nabavo knjig, za prirejanje tečajev in v druge kulturne svrhe.

TOV. FRANCU OGORELCU,

ki je podlegel kot žrtev vinjenih fantov dne 11. t. m. v brežiški bolnici.

Pospravili smo najnujnejše s polja po trudenem, celoletnem delu in garanju.

Želeli smo si nekoliko duševnega razvedrila, a ne samo to, želeli smo tudi dvigniti naš zeleni prapor, da bi iznova zaplapolal nad našimi polji, njivami in vasjo. Toda kakor kragulj je nekdo prišel med nas in Te iztrgal iz naših vrst, iz našega zbora.

Kakor vedno, tako si bil skoro do zadnje ure z nami vesel, z vriskom in pesmijo na ustih, korajžen kmetški fant. Vsi, ki smo Te poznali, smo Te ljubili.

Ljubila Te je domača vas, ker si imel za vsakega soseda, otroka, za vsakega fanta in dekleta vedno prijazno besedo. Roditelji so Te izgubili kot najboljšega, marljivega sinčedince, mi — najboljšega tovariša.

Zvesto si stopal za gasilskim praporom svetega Florijana in prav tako zvest si bil našemu kmetško-mladinskemu zelenemu simbolu Matije Gubca.

Ni Te vež?! O ne! Samo Tvoje razboljeno telo pokriva naša kmetška gruda, ki si jo tako vroče ljubil — a Tvoj duh je z nami!

Nisi daleč od vasi! Slišal boš, ko bomo klepali kose za novo košnjo, poslušal boš naša dekleta, ko bodo brusile srpe za novo žetev. Z nami boš pel in vriskal na vasi. Saj je bila Tvoja mladost ena sama pesem — en sam vrisk.

Z nami boš, ko bomo orali; zasadili bomo plug še globlje v te naše ledine za nove brazde. Z nami boš, ko bomo kosili in iztrebili vse, kar je gnilega, nezdravega. In če ne bo odrezala kosa plevela, bomo mahnili še enkrat. Razumemo Tvoj klic: »Fantje, nehajte!« Fantje, nehajte metati senco na vas. Razžarite našo vas z novim soncem, da bo vstala mogočna in poveljučana.

Razumemo Te! Vsi, kakor eden čujemo Tvoje besede. Prinesli smo Ti in obsuli Tvoj zadnji dom s samim belim jesenskim cvetjem, nasičenim z našo tovariško ljubeznijo,

v svojih srcih smo prižgali lučko trajnega spomina na Tebe.

Počivaj sladko v svoji, kmetiski груди, do-

kler tudi mi ne ležemo kraj Tebe, utrujeni od košnje in oranja za lepše dni naše vasi. Večna Ti slava! Jože Danev iz Gaberja

DRAGE TOVARIŠICE!

Naš sen je uresničen! Dekliški kotiček je povsem v naših rokah. Zdaj bomo lahko svobodno razpravljale o vsem onem, kar je nam najbližje in najpotrebnejše. Naš kotiček bodi odslej zrcalo našega delovanja v društvih in resnična slika našega življenja na vasi. Iz njega naj diha vsa toplina dekliske duše, ki hoče sprostitev in razmaha. Svobodno hočemo v »Grudi« razvijati svoje nazore; nihče nas ne bo utesnjeval in oviral pri naši spolnitvi in samoizobrazbi.

Kaj nam pomaga 11letno udejstvovanje v Društvih kmetijskih fantov in deklet, če smo pa v tem času tako malo storile in tako malo dosegle za svojo izobrazbo. Priznajmo, da je po naši lastni krivdi šlo mimo nas mnogo, kar bi se moralo že zdavnaj v nas ukoreniniti. Kaj pomagajo mrtva pravila in nešteti članki o naših nalogah in smernicah, če se je vse tako skromno izvajalo. Me smo vse preveč skromne in prerade ostajamo v ozadju, kar pa nikakor ni prav, še manj pa vredno časa, v katerem živimo. Vsaka izmed vas ve, da življenje na vasi ni tako, kot pravijo mnogi, preprosto in polno romantike, posebno za dekleta. Saj nas je že zdavnaj življenje razočaralo s svojimi zahtevami in nas zresnilo s svojimi težavami. Vemo, da se moramo tudi me oddolžiti samo z resnim in treznim delom nalogi, za katero nas je usposobilo življenje. Vemo, da imamo pravico do življenja, a zato tudi dolžnosti. Vsaka se često zaveda, da delo od jutra do večera, delo dan na dan, nikakor ne zaposli vsega onega, kar je v nas. Naši mladosti samo delo v gospodinjstvu in na polju ne nudi vsega. Koliko grenkih ur je v našem življenju, ko se nimamo nikamor zateči, ko ni za nas tople in iskrene besede. Zato, tovarišice, naj bi »Gruda« nudila ob taki priliki toplo besedo in

varni dom, kamor bi se zatekale z zaupanjem in iskrenostjo...

Program našega kotička je zelo obširen. Ustvarile si ga bomo same po svojih potrebah in željah. In te so: kmetijsko dekle se hoče usposobiti za ženo, ki »tri vogle pri hiši podpira«; hoče se vzgojiti za ženo, ki bo s svojo zdravo dušo in telesom jamčila našemu majhnemu narodu, da ne bo izginil iz zgodovine, ker bo kmetijska mati vzgojila sinove, ki bodo znali čuvati svetost slovenske zemlje in vrednote kmetstva. Toda naš namen bo dosežen šele tedaj, ko bodo vse tovarišice prijele složno za delo z zavestjo, da ste vse poklicane k delu. Vsa dekleta iz slovenskih kmetijskih hiš dokažimo, da smo vredne in zmožne služiti nalogi, katero smo si izbrale same in za katero nas je življenje ustvarilo, da kulturno dvignemo našo vas.

A kako bomo izvajale naš program?

V preteklem letu so članice Društev kmetijskih fantov in deklet ustanovile odsek, v katerem je delo in razvoj poverjen le njim. Ustanovile so ženske odseke z velikim in težkim delovnim programom. Vsak odsek je po ustanovitvi deloval po danih prilikah in razmerah. Različni kraji, različni ljudje, različno delo; kljub temu pa je nujno potrebna skupnost v delu. Te skupnosti, trdne vezi med seboj pa močno pogrešamo!

Imamo sicer pravilnik in delovni načrt, žal, je ta do danes izveden le na papirju. Mi pa hočemo dejanskega izvajanja. Zato pozivam vse tovarišice, da povedo svoje mnenje, želje, načrte za resnično izvajanje in poživljeno delovanje v odsekih. Vse čutite potrebo, da nam je za naš razvoj treba podlage in to naj bo program, v katerem najde vsaka svoje delo, program, ki nas bo tesno povezal. Zato razpisujem anketo:

»Kako si zamišljam delovanje v Ženskem odseku.«

Pri vseh društvih, kjer so ustanovljeni odseki, naj se na sestanku, ki ga skliče načelnica, pogovore vse tovarišice o potrebah in delu, ki ga namerava odsek vršiti. Vse, prav vse morate sodelovati pri razpravi, kjer povejte svoje misli, želje in potrebe! Načelnica

pa mora vse točno poročati meni! Ona društva, ki nimajo še Ženskih odsekov, naj jih čimprej ustanovijo, izvolijo načelnico, ki ji je poverjeno delo in naloga za aktivno delovanje odseka. V imenu načelnice Zvezinega Ženskega odseka zahtevam, da se ravnate po teh navodilih. Vsako društvo mora poslati odgovor na anketo! V krajih, kjer ni odseka in ga trenutno ni možno ustanoviti, naj društveni odbor določi tovarišico, ki pozna program pokreta in naj ona poroča. Le na podlagi vseh poročil bo naš bodoči program — program dela in skupnosti!

Tovarišice! Čas je, da tudi me primemo in stopimo na branik naše kmetijske ideje. Vse naše ure naj bodo posvečene delu. Delu na polju, delu v hiši, delu za samoizobrazbo, delu za lastno izpopolnitev, ker le z delom in v delu bomo dvignile sebe, naš kmetijski dom in našo vas!

POROČILA

Na zadnjem obnem zboru Zveze kmetijskih fantov in deklet je bilo zbranih devet tovarišic, pri sestavi resolucije pa jih je sodelovalo šest. Tovarišice, te skromne številke kažejo naše zanimanje in še marsikaj drugega...

Ker je dosedanja načelnica Zvezinega ženskega odseka tov. Zorko-Bergantova podala ostavko, smo izvolile novo in to je tovarišica Lojzka Jarnovičeva. O ostalem bo poročala okrožnica, ki izide potem, ko bomo vidèle uspehe ankete.

*

Ker se bliža zima in je takrat največ časa, prosim, da vsi odgovori na anketo dospejo čimprej, da do zime uredimo program dela v društvih in v našem kottičku, ker bo to dvoje v najtesnejši zvezi. Po možnosti pošljite odgovore do 30. t. m. vsaka z naslovom, da se lahko v slučaju kakih informacij obrnemo ena na drugo. Poleg tega pa poročajte tudi, kako si želite imeti urejen kottiček, seveda v prvi vrsti se bodo upoštevale želje onih, ki bodo sodelovale zraven. Vsi članki za kottiček se naj pošiljajo do 30. na moj naslov: Angela Ocvirkova, Sv. Jurij ob Taboru.

PRAKTIČNA NAVODILA

Cvetlice pozimi. Skoro bomo iz naših oken morale odstraniti cvetlice, da nam jih mraz ne uniči. Toda paziti moramo, kam

jih bomo spravile. V toplo zakurjenih sobah cvetlice ne smemo prezimovati. Spravimo jih na hladen prostor, kjer ne bodo zmrznile, ker le tako si rastlina odpočije. Na tplem prostoru sili v rast, a to škoduje njenemu razvoju. Primeren prostor za lončnice je klet, a le, če je dovolj svetla. Če začne poganjati bele kalí, je to opozorilo, da ima premalo svetlobe. Previdne moramo biti tudi pri zalivanju. Ker rastlina pozimi počiva, ne rabi toliko vode kot poleti, kadar raste. Zalivajmo torej pomalem in z mlačno vodo. Da nam ostanejo cvetlice preko zime zdrave, je treba mnogo pozornosti. Zapomni si, mraz pod 0°, prevelika toplota in prepah ti jih lahko uničijo.

Uporaba kisa. Vsaka tovarišica najbrže ve, da je kis (ali jesih) razen v kuhinji uporaben tudi pri negi bolnikov, pri snaženju. Mislim tu v prvi vrsti na vinski kis, ne na esenc, ki je zdravju škodljiv in naj gleda vsaka, da ga pri svojem gospodinjstvu ne uporablja.

Če ima kdo vnetje vratu, naj v kozarec vode vlije žlico kisa in malo soli, to tekočino naj grgra. Priporočljivi so tudi obkladki kisosve vode na vrat. Tudi pri vnetju v ustih se priporoča izpiranje s kisovo vodo. Če si izderemo zob in krvavimo, ali, če imamo kako krvavečo rano, najprej ustavimo kri s kisovo vodo. Krvavenje iz nosu preprečimo, ako potegnemo parkrat v nos kisovo vodo. Ako se udarimo in imamo modre lise, to je podpludbe, nam te najprej izginejo in bolečine se ublažijo, če polagamo na dotično mesto hladne obkladke iz kisosve vode. Pri ozeblinah na rokah in nogah so jako dobre kopeli v kisovi vodi, menjaje mrzle in vroče. Redne kopeli nog v vodi, kateri dodamo kisa, se priporočajo zlasti onim, ki se jim noge pote. Po naporni hoji vpliva taka kopel še bolj blagodejno, če smo ji dodali pest soli. Ako se zaskalimo in ne moremo dobiti ven trna, je najbolje polagati na mesto obkladke, kmalu se bo trn pokazal in ga tako najlažje izderemo. Če se kdo onesvesti ali mu je slabo, mu dajemo duhati kis, ali pa mu brizgamo v obraz z vinskim kisom pomešano vodo. Ako se bolnik preveč poti, ga umijemo s kisovo vodo. — Tako, vidite, je kis izvrstno zdravilo, a — kar je glavno — tako ceneno.

Proti revmatizmu. Revmatizem je jako razpasen posebno na deželi, kjer je človeč najbolj izpostavljen vremenskim nepri-

likam. Imamo pa za blažitev bolečin in za odpravljanje revmatizma več preizkušenih domačih zdravil. Znano je, da čebelni pik zelo pomaga, ker z želom pride pri piku strup naravnost v kri, ki ozdravlja revmo. Uporablja se tudi zelena praprot, ki se navezuje na boleča mesta, ali pa se prekuha in nad soparo (seveda nekoliko ohlajeno) drži revmatični ud. Zelo znano sredstvo je tudi droben rečni pesek (mivka), ki se pogreje in vsuje v platneno vrečico in ta se polaga na bolana mesta. Nekateri dajejo v vrečico tudi razrezanega divjega kostanja; baje zelo dobro učinkuje.

KMETSKE GOSPODINJE

Jesen se bliža h koncu, večje delo po polju je skoro že opravljeno. Sedaj bi mogoče, ko so ravno še zadnji lepi dnevi, draga tovarišica, našla nekaj dni, ki bi jih uporabila za snaženje in ureditev svojega doma.

Če ti čas in sredstva dopuščajo, preglej in uredi hišo od podstrešja do kleti. Delo si razdeli, ker v enem dnevu vsega ne opraviš. Začni na podstrešju, katerega temeljito osnaži, odstrani vso nepotrebno navlako; za ostale stvari pa določi stalen prostor, sicer si boš z iskanjem zopet povzročila nered.

Iz kuhinje iznesi vse stvari, le večje kose opreme potisni v sredo in pokrij, da se pri beljenju ne umažejo.

Vso kuhinjsko posodo pa skuhaj v lugu, ki si ga napravi iz pepela. Zato je najprimernejši kotel, če tega ni, pa velik lonec. Posodo iz enake tvarine kuhaj skupaj. Začni pri najboljši posodi. Važno je, da na dno kotla daš cunj, desko ali slamo, naložiš posodo in kotel naliješ z mrzlim lugom. Posodo jemlji iz kotla, ko se lug zopet ohladi.

Ko beliš in snažiš stanovanjske prostore, znesi iz njih vse, kar moreš. Z opremo, ki ostane, ravnaj, kakor sem omenila pri kuhinji, vendar ne pozabi, ko snažiš in zopet urejaš sobo, temeljito pregledati in očistiti tudi to. Ne pozabi ob tej priliki pregledati posteljnine. Če še uporabljaš pleve in slamo za polnjenje blazin, odstrani to, blazinišče operi in napolni s koruznim ličkanjem, ki si ga napravi že prej. Pernice po šivu razparaj in k odprtini prišij vrečo z isto odprtino ter iztresi perje. Kar se tiče snaženja, bi omenila sarao umivanje poda. Važno je, da ribaš pod

v smeri, kakor ležijo deske, in sicer naprej s toplim lugom, potem poberi umazano vodo in poribaj še enkrat s čisto mrzlo vodo in šele nato ga trdno obriši. Tudi brisanje poda, oziroma pobiranje vode izvajaj vedno v smeri desk. Pazi, da ne umažeš in ne zmočiš sten. Za klečanje pri ribanju ti dobro služi klečalnik, ki je od treh strani obit z 1 dm visokimi deskami, katere zabranijo, da se pri delu ne zmočiš.

Kako snažiš druge predmete, pa ti je gotovo znano. Poslužuj se le domačih snažilnih sredstev, ki nič ne stanejo, niso škodljiva, a so najbolj učinkovita.

Ko se pripravljáš za temeljito snaženje, pa še preglej in premisli, ali bi se mogoče nerodni in nepraktični prostori tvojega doma s sredstvi, s katerimi razpolagaš, dali preurediti. Nepravilno urejeni prostori so vzrok, da uporabiš pri gospodinjskem delu preveč časa in svojih moči. In če ti dopuščajo sredstva ter si dovolj iznajdljiva, da to pravilno izvedeš, boš veliko lažje pazila tudi na red in snago, posebno še, če tudi pri opremitvi prostorov misliš na praktičnost.

V kuhinji n. pr. imej samo tiste in toliko stvari, ki jih res rabiš, ter vedno na določenem mestu. Prihraniš si delo in čas pri kuhanju ter pospravljanju.

Družinska soba, ki služi tudi za obednico, naj bo z vrati ali pa vsaj s stensko lino v zvezi s kuhinjo. Vsak član družine naj ima tukaj določen prostor, kamor spravlja svoje stvari. Posebno v tej sobi odstrani vse, kar je nepotrebna in te ovira pri pospravljanju.

Kar se tiče spalnic — če je le mogoče — jih uporabljaj samo za spanje, kar pa v pretežni večini vsled slabih gmotnih razmer žal ni izvedljivo. Tukaj bi omenila samo postelje. Po večini tvorijo glavne dele posteljnine pernice, in sicer za ležanje in za pokrivanje. Iz higijeničnih razlogov je nujno, da pernice naših postelj zamenjamo z blazinami, napolnjenimi z žimo, morsko travo ali koruznim ličkanjem. Iz perja si kvečjemu naredimo za pokrivanje prešite odeje. Posteljno perilo iz domačega platna je trpežno in prijetno za uporabo, kakor tudi za snaženje.

Reda in snage v domu pa ne moreš vzdrževati ti sama, posebno še, če je družina mnogoštevilna. Zato navadi vse svoje ljudi, da odlagajo stvari na določena mesta.

Poizkusi, draga tovarišica, s svojo izobrazbo, iznajdljivostjo, snago in redom ublažiti in olajšati življenje svoje družine.

Tistim pa, ki javno grajate naše kmetске domove in kmetška gospodinjstva (ne mislim, da so popolna), samo to, da imamo v Sloveniji dve tretjini kmetij, ki merijo po 5 ha zemlje, in le ena tretjina je v velikosti 5 do 10 ha, a tudi od teh je le nekaj večjih.

Nasvete, ki so se in se še dajejo našim kmetским domovom, je v Sloveniji lahko praktično izvedlo le majhno število kmetov. Za vse ostale, male in revne kmetije, ne pridejo v večini v poštev zaradi slabih gmočnih razmer. Delavnih moči je sicer dovolj na razpolago, ampak kmetška gospodinja si jih ne more najeti, ker nima s čim plačati. Kdor natančno pozna razmere po naših vaseh, lahko kmeta in kmetško gospodinjico le občuduje, kako sta doslej živela in kako jima je tudi danes sploh še mogoče živeti.

Priznati pa moramo, da je strokovni in kulturni napredek po vaseh Slovenije zelo visok in pri onih skromnih sredstvih, ki jih ima kmet na razpolago, nikakor ne more biti višji. Ko bi enega izmed onih, ki z visokega dajejo le »lepe nauke« kmetškemu ljudstvu, postavili v naše prilike, v katerih živimo kmetje, sem prepričana, da niti toliko ne bi mogel skrbeti za red in snago ter napredek naših kmetških domov.

Če Oliveš?

- 1) Kako privadam teleta na seno?
- 2) Kdaj sejemo deteljne mešanice?
- 3) Ali je naša država sklenila s sv. stolico konkordat in kdaj?
- 4) Kdo odloči v primeru, da starši trdijo, da ne morejo dati svoji hčeri dote?
- 5) Kdo je bil Andrej Volarič?

ODGOVORI NA VPRAŠANJA, STAVLJENA V ZADNJI ŠTEVILKI:

1. Mleko je teletu nenadomestljiva hrana, brez katere dober razvoj in rast živali sploh nista možna. Mleko vsebuje vse sestavine, ki jih potrebuje tele za razvoj svojega telesa; poleg tega je mleko zelo lahko prebavljivo za nežni, mladi želodec, ki težke hrane od-

raslih živali še nikakor ne prenese. Najvažnejša sestavina mleka so beljakovine, ki edino omogočajo rast telesa. Daj torej teletu mnogo mleka, kolikor časa le moreš!

Tudi v krajih, kjer je mleko glavni vir dohodkov, ga ne smemo kratiti naraščaju, ki bo naš bodoči rod mlečnih krav, sicer bi kradli našim sinovom. Vedi pa, da je tudi posneto mleko zelo dragoceno krmilo za teleta, ker še v celoti vsebuje beljakovine, ki so najdragocenejša snov za rast mladine. Posneto mleko pa predstavlja le malo vrednost; zato je krmljenje s posnetim mlekom telet v drugem, tretjem in poznejših mesecih zelo priporočljivo in tudi dobičkonosno. Dajemo ga v začetku poleg polnega mleka, da se ga tele počasi privadi. Pozneje pa polno mleko ustavimo in dajemo še samo posneto mleko.

Ing. B. W.

2. V tem pogledu se ravnamo po detelji, ki jo je največ v mešanici. Odločilno je, kakšno zemljo zahteva ta detelja. Zemlja mora biti dobro obdelana in zagnojena, prav kakor za setev detelje same.

Ing. V. S.

3. Pogodbo, ki jo skleneta država in cerkev po svojih glavarjih (torej kralju in papežu), imenujemo konkordat.

4. Ako nima nevesta lastne, za primerno doto zadostne imovine, so roditelji ali starši roditeljev zavezani po redu, kakor so dolžni, otroke preživljati in preskrbovati, dati hčeram in vnukinjam, kadar se može, svojemu stanu primerno doto, ali sorazmerno prispevati za njo. Nezakonska hči sme zahtevati doto le od svoje matere.

Zapiski

ŠE O KMETSKI ZBORNICI

Tov. Cvetko Zorko iz Družinske vasi nam je po zaključku redakcije 7.-8. številke poslal sledeče odgovore na stavljena vprašanja:

1. Kmetška zbornica je bila že zdavnaj nujno potrebna. To se je videlo že iz raznih večkratnih in dolgoletnih razprav in migljanj v vladnih, parlamentarnih, posebno pa še političnih krogih.

2. Ovire, da ni še prišlo do ustanovitve K. Z., so: brezbržnost za napredek in do-

brobit kmetskega življa, kateremu se je le obljubljal in mu kazalo boljše čase.

Po drugi strani pa se široka kmetijska masa koristi K. Z. ne zaveda in si tudi sama, vsled ncukosti in premalo inicijativnosti ter žalostnega materialnega položaja ne more pomagati in ne ve pravega izhoda. Poleg tega pa bi bila to najmočnejša kmetijska organizacija, ki bi izenotila ves kmetijski stan; zaradi tega se boje razni izkoriščevalci kmetskega življa, dati ljudstvu v roke rešilno palico, ki bi mu je ne bilo mogoče iztrgati nikoli več.

3. K. Z. naj bi imela trgovsko-organizacijski značaj. Ona bi zakonito uravnavala cene vsem kmetijskim pridelkom, pospešila in vpeljala standarizacijo, ki bi bila s tem v zvezi nujno potrebna. Po drugi strani pa bi s skupnim nakupovanjem in dobavljanjem vseh fabrikatov in potrebščin za kmeta uravnavala splošne cene in s tem preprečila raznim številnim špekulantom gromadenje ogromnega, neupravičenega kapitala na račun kmetskega ljudstva, s tem pa prihranila vsled znižanja cen istemu lepe dinarje. Pogoji pa bi bil čiste in pošteno roke, strokovnjaki in široka masa inteligentnih kmetov, ki bi vse vedili in upravljali.

4. O ustroju v detajlu je težko govoriti. V grobi obliki sledeče: K. Z. naj bi imela banovinske odseke, ti sreske pododseke in slednji občinske zadrage (po potrebi tudi ekpoziture). Posameznim banovinskim odsekom bi bilo treba dati dokaj njim lastne inicijative, oziroma avtonomije, deloma pa tudi sreskim z ozirom na njih krajevne prilike. Vse druge organizacije bi imele lahko bolj upraven značaj, poleg event. trgovskega. Občinske organizacije (zadrage) pa bi morale imeti popolnoma le trgovski značaj.

Članstvo bi bilo za vse kmete (kdo je kmet, bi se moralo določiti) obvezno. Dokler ne bi ljudje sami videli prevelikih koristi teh zadrug in zbornice, naj bi se posamezne odbore kar imenovalo in ne volilo. Na ta način bi se vsi pogubonosni politični vplivi ene, kakor tudi druge plati preprečili. Tu naj bi bilo le stanovsko zastopstvo brez ozira na razne politične veljake.

Na ta način bi se zboljšal mizerni gnotni položaj našega kmeta. V začetku za organizacijo K. Z. bi bil pač potreben začetni kapital in subvencije, za katere pa se ne bi smelo pomisljati, kje naj bi se dobilo. Če so

kmetje sedaj toliko žrtvovali, takorekoč samega sebe, da so na robu prepada, mora žrtvovati tudi država nekaj za nje.

S tem, da bi bili kmetje nekako prisiljeni organizirati se v svoji stanovski organizaciji, bi se jim njihov položaj zboljšal, zboljšalo življenje, s tem rasel smisel za organizacijo, po drugi strani pa bi se jim povečala avtoriteta, tako, da ne bi videli več onih zgaranih in boječih obrazov in trudnih oči obupnega kmetskega ljudstva. Ko bi si kmetje materialno opomogli in videli boljše izgleda v sedaj negotovo bodočnost, bi se jim samo po sebi vcepila ona prepotrebna samozavest in upoštevanje samega sebe kot enakovrednega stanu med stanovi.

Z boljšim materialnim položajem pa bi se tudi življenjski položaj sam in posebno nepopolno preživljanje z zdravstvenega pogleda uravnalo in izboljšalo, kar je danes jako pomanjljivo in večkrat celo kritično.

Postopoma pa bi se tudi v organizacijskem pogledu samem porodila ona nujna potreba skupnosti, ki bi pripeljala vse na isto stanovsko in tudi — kmetsko politično pot.

VAŽNI SKLEPI

Na zborovanju absolventov kmetijskih šol in drugih kmetov iz vseh slovenskih pokrajin dne 31. avgusta in 1. septembra 1935. v Šent Jurju ob južni železnici so bili napravljani sledeči sklepi:

1. *Kmetske zbornice.* Soglasno se sklene, da naj bodo zbornice kmetsko-stanovske, ne pa kmetijsko strokovne ustanove.

Organizirajo naj se po poedinih banovinah in naj bodo v svojem poslovanju avtonomne (neodvisne).

Članstvo ter aktivna in pasivna volilna pravica naj bo dovoljena vsem onim in izključno samo onim, ki so po poklicu kmetje, t. j., ki jim je praktično udejstvovanje v kmetijstvu glavni življenjski poklic in glavni vir dohodkov, ter so izpolnili vsaj 18 let.

V zbornice naj volijo upravičenci iz vsake občine po enega zastopnika, ki naj se voli potom neposredne, tajne in enake volilne pravice.

Za vzdrževanje kmetskih zbornic potrebna sredstva naj se dobivajo z največ 50 odstotno doklado na zemljarino vseh zemljiških posetnikov iz ozemlja področja zbornice.

2. *O zaščiti kmetskih dolgov* se je tekom temeljite razprave soglasno ugotovilo le to,

da naša kmetijska posestva v sedanjih razmerah ne zmorejo *nikakih* odplačil, glavnice kakor obresti, ker je kmetijski obrat zelo pasiven, kar je javno ugotovljeno od več absolventov in drugih kmetov z objavo gospodarskih obračunov.

Glede *zaščite kmetijskih posestev* se soglasno sprejme resolucija, ki jo je sprejela že ZAKŠ in ki se glasi:

»1. Najučinkovitejšo zaščito bi predstavljalo zakonito povišanje in določitev cen vsem kmetijskim pridelkom, vsaj za notranji trg. Brez pravičnejšega sorazmerja cen kmetijskih pridelkov v primeri z ostalimi cenami, je vsaka zaščita brezuspešna.

2. Zakonska zaščita in *zavarovanje* pred izvršbo je potrebno, dokler si kmetijski stan ne opomore. Vendar naj se zavarovani najmanjši obseg posestva določi z gotovo višino letnega katastralnega čistega donosa, ne pa z določeno površinsko izmero, ker ima skoro vsako zemljišče drugo vrednost. Zaščiti naj se le katastralni čisti donos do Din 5000.—.

3. Poleg posestva naj se zaščiti tudi za obdelovanje in vzdrževanje posestva potrebni inventar in hrano do novine.

4. Kmetijske dolgove naj prevzame država ter naj se dolgoročno amortizirajo. Obrestna mera naj bo kvečjemu odstotna, ker je večina kmetijskih obratov dandanes pasivna.

5. Razpolaganje s kmetijsko zemljo naj se zakonito omeji. Predvsem naj se prepove posedovanje na 1 ha obdelovalne zemlje vsem, ki je ne obdelujejo v lastni režiji, oziroma, ki jim kmetijstvo ni glavni poklic in glavni vir dohodkov.

6. Kar se tiče omejitve dedovanja kmetijskih posestev, naj bi se zadeva zakonito uredila tako, da morejo in morajo dedovati vsi otroci kmetijskih staršev iz posestev toliko, kolikor jim po načelu *socialne pravičnosti* pritiče. Pri prenosu in dedovanju posestva naj se ukinejo vse takse, če je prevzemnik kmetijskega stanu.

7. Ureditev zaščite naj bi se prepustila banovinom ter izvedla ob sodelovanju sodelovanju kmetijskih organizacij, oziroma banovinskih kmetijskih zbornic.

3. Glede *stanovske kmetijske organizacije* se soglasno sklene, da naj bo organizacija nepolitična, strogo stanovska in enotna za vso Slovenijo.

Z ozirom na dejstvo, da razne stanovske kmetijske organizacije že obstajajo, oziroma se snujejo, se sklene soglasno, da naj ZAKŠ skuša vse te pokrete združiti, ter v ta namen skliče posebno posvetovanje, na katerega naj povabi predstavnike obstoječih in snovatelje vseh snujočih se organizacij.

Zbor je prepričan, da bodo vsi ti predstavniki pristali na enotno kmetijsko stanovsko organizacijo, če jim je blagor kmetijskega stanu v resnici pri srcu.

NOVA SEZONA NAŠIH LJUDSKIH GLEDALIŠČ

Zopet se bliža čas, ko bodo večeri na naši vasi oživeli, ko bodo naši fantje in dekleta zopet pripravljali program, da z njim razveselijo svoje sovaščane, ki se bodo ob nedeljah popoldne in zvečer zbirali v društveni dvorani, da si privoščijo nekoliko trenutkov krepkega smeha in duševnega razvedrila.

Pozdravljamo vas vse, ki s svojo ljubeznijo in idealizmom premagujete ovire, vas, ki skrbite za to, da naša vas dobi in najde v vas resnične predstavnike zavednega ljudskega gledališča.

Iskreno se radujemo dejstva, da je primer ene vasi vzpodbudil drugo in da se to še vedno stopnjuje, o čemur pričajo podatki, ki zgovorno govorijo o razveseljivem razvoju ljudskih gledališč. Vemo prav dobro, s kakšnimi težavami se je boril in se bori sleherni naš oder, in se zavedamo zelo dobro, koliko napora obsega ena sama predstava ali pa kakršnakoli druga kulturna prireditev. Ne sloni pa vsa naša dejavnost na dejstvu, da se mi tega »zavedamo«, ampak skušamo najti rešitev, ki bi ne prepuščala usodo ljudskih gledališč le idealizmu naših kmetijskih fantov in deklet, temveč premišljujemo o razbremenitvi, ki bi vašo dejavnost pospešila. Prepričani smo pa tudi, da vaše delovanje ne bo ostalo neopaženo in da vas bo prosvetno ministrstvo v prihodnjem proračunu vpoštevalo, kot se smatra po vseh drugih državah za samo po sebi umeven izdatek, podpora ljudskim gledališčem. Mi pa bomo stremeli tudi za tem, da vam delo olajšamo z praktičnimi nasveti in bomo razpravljali o vseh vprašanih, tičočih se ljudskega gledališča!

Nova sezona na našem podeželju pa nam narekuje tudi prošnjo, katero izčrpno obsega geslo: na naše ljudsko gledališče — naš dramatik! Seve, ne izključujemo s tem tuja

deła, gre nam le zato, da bo osnovni ton ljudskega gledališča po naše ubran, da bo naš dramatik temelj in srž, iz katerega bo vzklila zavednost in katerega jezik je nam najbližji. Najbližje so nam pa domači dramatik tudi radi obravnave, ker le oni so zaestrili in zgostili v svojih delih naše težnje in nas same.

V ljudskih gledališčih pa mora priti do pravega izraza tudi ubranost in lepota jezika in morajo biti igralci v jezikovnem oziru vedno dosledni. Saj dramatsko delo, ki ga postavimo na oder, ne vsebuje samo zamisli ali — če hočete — problema, ampak je tudi vsebina s pesniško prozo, torej podana v lepi, čisti slovenščini.

Ker so naši režiserji glede izbire iger včasih zelo v zadregi, navajamo nekaj del, ki so izvedljiva in tudi umetniško zelo močna:

Cankar Ivan: Hlapci, drama v 5. dejanjih; Za narodov blagor, komedija v 3. dejanjih; Jakob Ruda, drama v 3. dejanjih; Kralj na Betajnovi, drama v 3. dejanjih.

Finžgar Fr. S.: Naša kri, igra v 4. dejanjih; Razvalina življenja, igra v 3. dejanjih; Divji

lovec, narodna igra v 4. dejanjih; Veriga, ljudska zgodba v 3. dejanjih.

Funtek A.: Za hčer, drama v enem dejanju.

Golar Cv.: Vdova Rošinka, komedija v 3. dejanjih; Zapeljivka, drama v 4. dejanjih.

Govekar Fran: Deseti brat, ljudska igra v 5. dejanjih.

Linhart A.: Županova Micka, Matiček se ženi.

Leskovec A.: Dva bregova, drama v 3. dejanjih;

Lipah Fr.: Glavni dobitek, komedija v 3. dejanjih.

Medved A.: Stari in mladi, ljudska igra v 4. dejanjih.

Milčinski Fr.: Krpan mlajši, veseloigra v 4. dejanjih.

Vombergar: Voda, komedija v 3. dejanjih; Zlato tele, komedija v 3. dejanjih.

Josip Borko

Radi tehničnih ovir se je ta številka »Grude« nekoliko zakasnila.

Urednik

Mlad in napreden kmetovalec uporabljaj stalno umetna gnojila, ker ista povečajo in poboljšajo poljske pridelke. V to svrhu priporočamo:

Mešano gnojilo Nitrofoskal-Ruše,

ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in 33% apna. To gnojilo priporočamo za okopavine, posebno za krompir in travnike.

Nitrofoskal I

ki vsebuje 8% dušika, 6% fosforne kisline, 8% kalija in 35% apna priporočamo za gnojenje vinogradov, sadonosnikov in vrtov za zelenjavo.

Nitrofos

ki vsebuje 4% dušika in 12% fosforne kisline priporočamo za gnojenje žitaric in travnikov na težjih tleh.

Apneni dušik

je izvrstno dušično gnojilo in ga priporočamo za vse gospodarske rastline. Z apnenim dušikom naj se gnoji redno vedno pred setvijo in se ga naj zaorje. Travnike pa gnojiti v jeseni ali zgodaj spomladi, ko sneg skopni.

Naročajte skupno, ker v tem slučaju Vam pride gnojilo cenejše. Naročila sprejema Tvornica za dušik v Rušah.

V nevarnosti

je tvoj denar, če ga držiš doma

Roparji

prežijo za najmanjšimi prihranki

Zaupaj

denar domačim hranilnicam!

Nalagaj

svoje prihranke v

Hranilnico Dravske banovine

(prej Kranjska hranilnica) v Ljubljani.

Zanjo jamči

vsa Dravska banovina z vsem premoženjem in vso davčno močjo.

Priporočajte
in širite
GRUDO

KLIŠEJE
*vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvršuje
najsolidnejše*

KLIŠARNA ST. DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

TISKARNA

DRUŽBA Z O. Z.

KAMNIK

Čekovni račun štev. 10.560

*

Moderno urejeno grafično podjetje. Ustanov. l. 1900

*

Izvršuje vsa tiskarska dela hitro, lično in po konkurenčnih cenah. Specijalna dela: trobarvne razglednice in prvovrstni tisk knjig

*

Nujna naročila izvrši takoj

Proračuni poštnoobratno!

*

SLATNAR

Denar naložite najbolje in najvarneje

pri domačem zavodu

KMETSKI

HRANILNI IN POSOJILNI DOM

**registrovana zadruga z neomejeno zavezo
V LJUBLJANI, Tavčarjeva (Sodna) ulica 1**

Telefon št. 28-47. Račun poštne hranilnice št 14.257. Brzjavaj: „Kmetiskidom“
Žiro račun: Narodna banka.

Vloge na knjižice in tekoči račun sprejema proti najugodnejšemu obrestovanju - večje stalne vloge po dogovoru.

Jamstvo za vse vloge presega večkratno vrednost vlog

Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja.

Posojila daje proti poroštvu, na vknjižbo in proti zastavi premičnin in vrednostnih papirjev ter kredite v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Oskrbuje: Kavcije, inkase, srečke in vrednostne papirje
Preskrbuje: Čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta

Blagajniške ure:

Ob delavnikih od 8. - 12. $\frac{1}{2}$,
in od 3. - 4. $\frac{1}{2}$, le ob sobotah
in dnevih pred prazniki od
8. - 12. $\frac{1}{2}$ ure.

PODRUŽNICI:

Kamnik — Maribor

Stanje vlog: Din 35,000.000.- Rezerve: Din 1,300.000.-